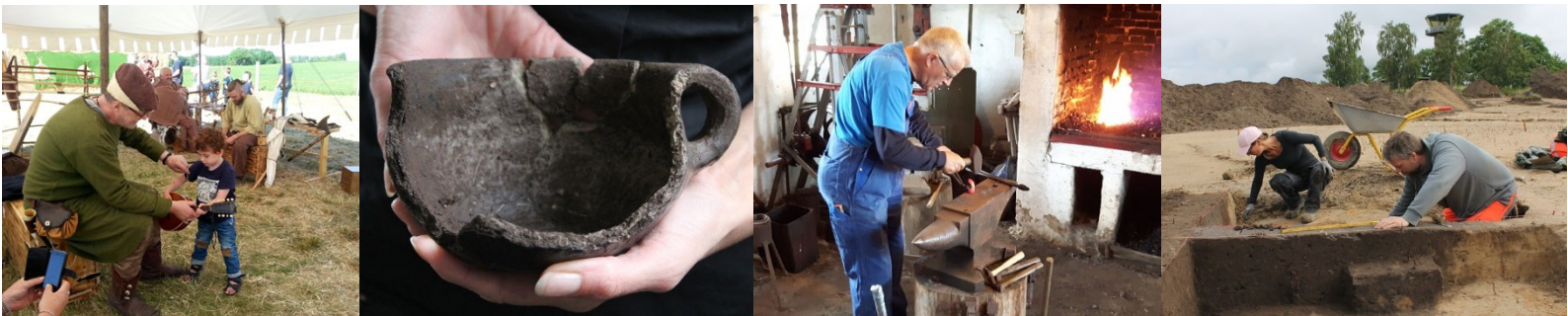


MUSEUM NORDSJÆLLAND

Årsberetning 2016



Indhold

Indholdet er
klikbart

| | |
|--|----|
| Indhold..... | 2 |
| Indledning..... | 3 |
| Museets drift | 4 |
| Forvaltning af museumsloven..... | 5 |
| Arkæologiske undersøgelser..... | 6 |
| Arkæologiske undersøgelser i Allerød Kommune..... | 7 |
| Arkæologiske undersøgelser i Fredensborg Kommune | 9 |
| Arkæologiske undersøgelser i Furesø Kommune..... | 10 |
| Arkæologiske undersøgelser i Gribskov Kommune | 11 |
| Arkæologiske undersøgelser i Halsnæs Kommune | 15 |
| Arkæologiske undersøgelser i Helsingør Kommune | 16 |
| Arkæologiske undersøgelser i Hillerød Kommune..... | 17 |
| Arkæologiske undersøgelser i Hørsholm Kommune..... | 23 |
| Arkæologiske undersøgelser i Rudersdal Kommune | 23 |
| Nyere tid og Lokalarkiver | 25 |
| Indkomster og registrering | 25 |
| Forvaltning af museumsloven..... | 27 |
| Lokalarkiverne | 30 |
| Samlinger, magasiner og udstillingslokaler..... | 33 |
| Samlinger..... | 33 |
| Magasiner | 34 |
| Udstillingslokaler | 35 |
| Forskning | 38 |
| Forskning – arkæologi..... | 38 |
| Forskning – nyere tid | 40 |
| Formidling..... | 42 |
| Udstillinger | 42 |
| Markeder, museumsdage og andre arrangementer..... | 43 |
| Arbejdende værksteder | 46 |
| Foredrag | 47 |
| Skoletjenesten | 47 |
| Hjemmeside og sociale medier..... | 49 |
| Publikationer | 50 |
| Anden formidling..... | 51 |

Indledning

Museum Nordsjælland kom til verden i 2014 som en fusion af de kulturhistoriske museer i Gribskov, Hillerød og Hørsholm, så dette er beretningen om museets tredje leveår. Årsberetningen omhandler arbejdet med "de fem museumssøjler": indsamling/udgravninger, registrering, bevaring, forskning og formidling. Beretningen indeholder udvalgte statistiske oplysninger, yderligere oplysninger vil man kunne se i museets indberetning til Slots- og Kulturstyrelsens rapport "Danske Museer i Tal" senere på året og i museets årsregnskab, der kan downloades fra museets hjemmeside museumns.dk. På hjemmesiden findes også oplysninger om museets medarbejderstab, ledelse og bestyrelse, ligesom alle udstillingssteder og deres åbningstider er omtalt her.

Museet retter en stor tak til sine mange samarbejdspartnere. En særlig tak skal lyde til de mange foreninger og frivillige, som støtter vores arbejde: Fyrlauget, Gilleleje og Omegns Museumsforening, Museumsforeningen for Hørsholm og Omegn, Nordsjællands Museumsforening, Pibe Møllelaug, Ramløse Mølleforening, seniorsmedene fra Metal Nordsjælland, trykkerne på Grafisk Museum, Vilhelms Skibslaug og ikke mindst de mange frivillige, som deltager i arkæologiske udgravninger, fotograferer, registrerer museumsgenstande eller ordner billeder og arkivalier på museerne og i lokalarkiverne, passer Æbelholt Klosterhave og hjælper til på markeder.

Museets drift

Drift og resurser

Hvad den ordinære drift angår, er museets økonomi nogenlunde stabil. Dog skulle der i 2016 spares ca. 450.000 kr. på driftsområdet, som følge af nedskæringer i tilskud. Den største nedgang skyldes, at museet fra 1. januar 2016 mistede sit tilskud fra Nationalmuseet til Æbelholt Klostermuseum i forbindelse med, at Museum Nordsjælland overtog driften af bygningen og udstillingen. Fra og med 2016 og de følgende tre år bliver der desuden skåret 2 % af statstilskuddet, svarende til ca. 80.000 kr. årligt. Tilskuddene fra de tre hjemkommuner Gribskov, Hillerød og Hørsholm har derimod været uforandrede.

Pr. 31. december 2016 havde museet 36 fastansatte og 16 timelønnede medarbejdere foruden et vekslende antal projektansatte, der især er tilknyttet det arkæologiske område. Mange fastansatte har deltidsstillinger, så de faste stillinger udgør kun ca. 26 årsværk. I forhold til de arbejdsopgaver, museet skal løfte, har personaleresurserne været sparsomme, det gælder især museets administration og afdelingen for nyere tid, herunder lokalarkivet i Hørsholm. Administration blev styrket med en ny økonomimedarbejder i slutningen af året, mens der først i starten af 2017 blev ansat to nye medarbejdere i afdelingen for nyere tid.

Museet har mange frivillige tilknyttet, og uden dem ville mange opgaver slet ikke kunne gennemføres. De frivillige udfører især registreringsopgaver inden for nyere tid, særlig vedrørende samlingerne i Hillerød, de deltager i det praktiske arbejde med udstillinger, og de deltager ikke mindst på museets forskellige markedsdage og som kustoder eller "arbejdende håndværkere" på nogle af udstillingsstederne.

Lokalesituationen

Museets medarbejdere har siden fusionen i 2014 rent fysisk været placeret på fire adresser i Gilleleje, Græsted, Hillerød og Hørsholm, og det har været hæmmende for fusionsprocessen. Men i 2017 falder en vigtig brik på plads. Administration og arkæologi samles fra medio april i den nyrenoverede kontorbygning i Frederiksgade 9 i Hillerød, mens afdelingen for nyere tid samles i Hørsholm. Dermed kan planen om større og stærkere faglige miljøer og stordriftsfordele, som det var meningen at opnå med museumsfusionen, realiseres.

Gribskov Kommune har solgt Pyramiden i Gilleleje, som museet har anvendt til både kontorer og udstillinger. Nedpakningen af den store permanente udstilling blev påbegyndt i efteråret 2016 og kontorerne flyttes i foråret 2017. I Gilleleje opretholdes fire arbejdspladser, som antagelig får til huse i det tidligere rådhus på Birkevang, mens de øvrige medarbejdere i Gilleleje får kontorer i Frederiksgade 9 i Hillerød.

Forvaltning af museumsloven

Museet modtager og gennemgår alt offentliggjort planmateriale fra de kommuner, der udgør museets geografiske arbejdsområde, det vil sige kommuneplaner, lokalplaner, miljøplaner m.v.

Sagsbehandlingen er udgangspunktet for de fleste arkæologiske forundersøgelser og udgravninger og de faglige undersøgelser inden for nyere tid. Forvaltningen rummes i museumslovens kapitel 8, og i daglig tale kaldes området for "kapitel 8-arbejdet".

Museet dækker det arkæologiske arbejde i ni kommuner: Allerød, Furesø, Fredensborg, Gribskov, Halsnæs, Helsingør, Hillerød, Hørsholm og Rudersdal. Arbejdet vedrørende nyere tid varetages i Allerød, Fredensborg, Gribskov, Hillerød og Hørsholm kommuner. Museet er desuden lokalarkiv for Hørsholm Kommune og for Gribskov Kommune.

Som regel er museet tidligt inde i planprocessen, så f.eks. den arkæologiske vurdering af et areal allerede kan ske, mens planmaterialet udarbejdes. Kapitel 8-arbejdet handler bl.a. om at vurdere, hvorvidt kulturhistoriske interesser berøres i forbindelse med jord- og anlægsarbejder, eller når eksisterende bygninger skal ombygges eller nedrives. Vurderingerne har f.eks. betydning for, om der skal foretages arkæologiske undersøgelser, inden anlægsplaner føres ud i livet, eller om bygninger og kulturmiljøer skal dokumenteres, inden de forandres eller helt forsvinder. På nyere tids-området deltager museet derfor også i kommunernes almene bygningsregistrering og kortlægning af kulturmiljøer.

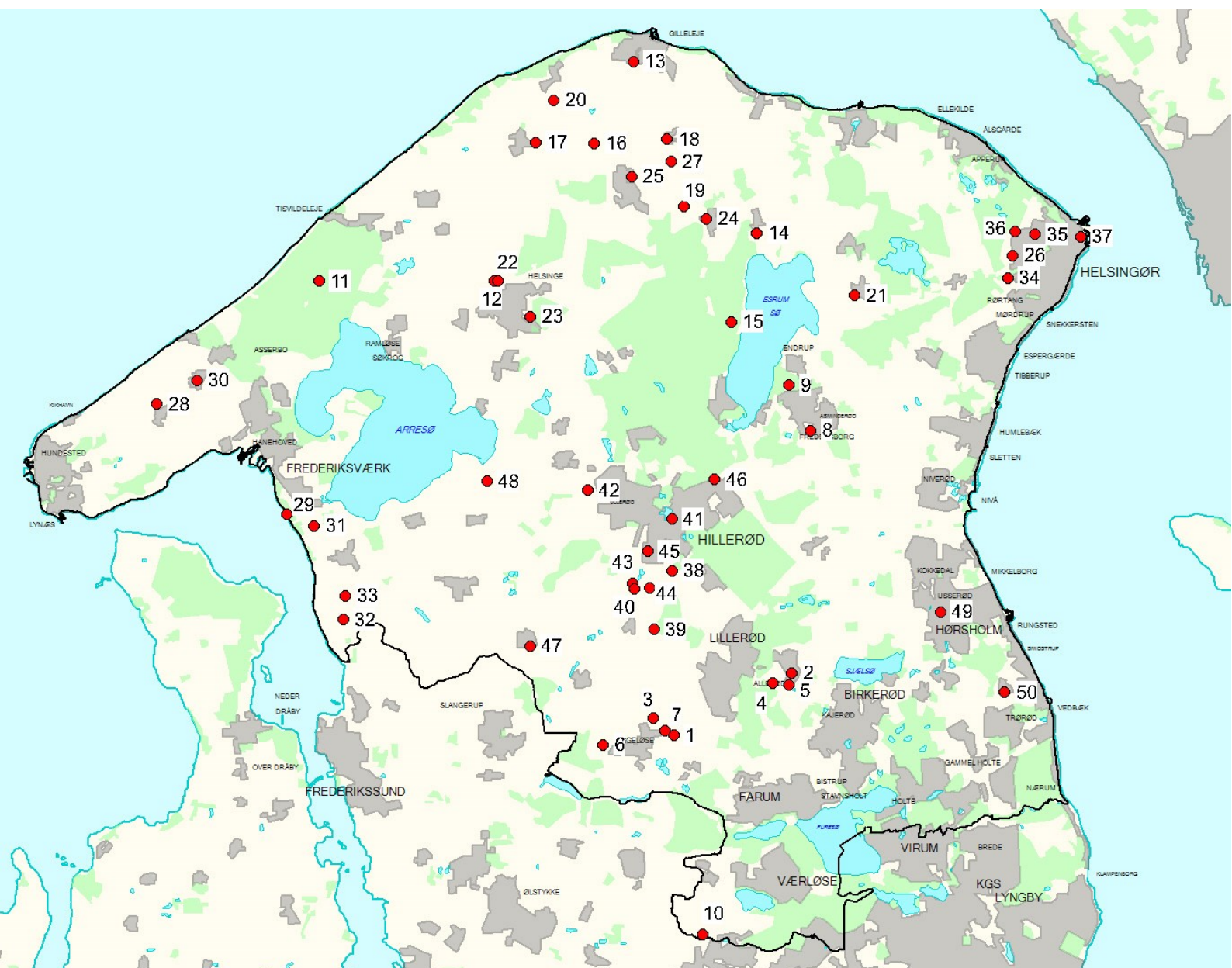
Museet modtager også oplysninger om alle byggesager og andre anlægsarbejder fra kommunerne, så derfor fylder sagsbehandling meget i museets daglige arbejde. I 2016 har museet bl.a. behandlet 44 lokalplaner og 8356 byggesager i relation til kulturhistoriske interesser. Antallet af lokalplaner har været nogenlunde stabilt siden 2014, mens antallet af byggesager er steget med mere end 60 %. Det er kun et mindre antal byggesager, der ender med en egentlig sagsbehandling, men alt planmateriale og alle byggesager gennemgås.

Sagsbehandlingen sker i et tæt og godt samarbejde med alle de ni kommuner, museet betjener. På det arkæologiske område bidrager alle kommunerne økonomisk til museets sagsbehandling.

De arkæologiske forundersøgelser og udgravninger og de faglige undersøgelser på nyere tids-området, der i 2016 blev udført i forbindelse med kapitel 8-arbejdet, er omtalt i de følgende to hovedafsnit.

Arkæologiske undersøgelser

I 2016 fortsatte flere af de store undersøgelser omkring Hillerød, som var påbegyndt i 2013 og 2014. Der blev også foretaget omfattende undersøgelser i Gribskov og Furesø kommuner. I 2016 udførte museet i alt 38 forundersøgelser og 12 regulære udgravninger. Alle 50 undersøgelser er omtalt kommunevis i det følgende, de vigtigste lidt mere udførligt. Lokaliteterne er vist på nedenstående kort.



Kortet viser, hvor de arkæologiske undersøgelser fandt sted i 2016.

Arkæologiske undersøgelser i Allerød Kommune

Brede Myrebjerg – en boplads fra bronze- og jernalder

I forbindelse med grusgravning ved Allerød blev der udgravet et bopladsområde. Bopladsen rummede spor af flere langhuse fra ældre jernalder, som var omgivet af gruber. De fleste gruber er gravet for at skaffe ler til husenes klinede vægge og til fremstilling af keramik.

(MNS50208 Brede Myrebjerg. Bygherrebetalt undersøgelse. Kort. nr. 1).



I en grube på bopladsen Brede Myrebjerg blev der fundet dele af et sikar. Denne type sikar sættes gerne i forbindelse med osteproduktion.

Forundersøgelse i Blovstrøds landsbykerne

Før nedgravning af regnvandsledninger inden for den oprindelige landsby foretog museet en mindre forundersøgelse. De berørte arealer var meget medtagne af nyere tids jordarbejder, og der fremkom ingen fund eller anlæg af arkæologisk interesse.

(MNS50221 Blovstrød. Forundersøgelse betalt af museet. Kort nr. 2).

Ingen fund før søen

I forbindelse med anlæggelsen af en sø foretog museet en forundersøgelse af det godt 1000 m² store areal. Der blev gravet et par søgegrøfter, uden at der fremkom fund, og arealet kunne derfor frigives til jordarbejder.

(MNS50225 Årtusindeskifteskoven. Forundersøgelse betalt af museet. Kort nr. 3).

Flere søgegrøfter nær Blovstrød

Forud for boligudstyknng foretog museet en forundersøgelse af ca. 2,5 hektar stort areal.

Arealet var delvis forstyrret af moderne jordarbejder, og der fremkom kun enkelte forhistoriske anlæg.

(MNS50230 Teglværkskvarteret etape 1. Forundersøgelse betalt af museet. Kort nr. 4).



Et lille brudstykke af en ornamenteret lerblok fundet ved forundersøgelsen af Ny Bløvsrød Vest.

Gådefulde lerblokke med fin ornamentik

Ved forundersøgelse af et nyt boligområde syd for Bløvsrød blev der fundet en klynge lertagningsgruber fra førromersk jernalder. I gruberne blev der bl.a. fundet brudstykker af ornamenterede lerblokke, der mest af alt ligner mønstrede mursten. Der er efterhånden fundet en del af disse lerblokke i museets ansvarsområde, men endnu ved vi ikke, hvilken funktion de har haft. På arealet fremkom desuden et begrænset kulturlag med flintredskaber og keramik fra den tidlige bondestenalder, tragt bægerkulturen. Undersøgelsen kunne afsluttes allerede i forundersøgelsesfasen. (MNS50270 Ny Bløvsrød Vest. Forundersøgelse betalt af bygherre. Kort nr. 5).

Spredte søgegrøfter uden fund

I anledning af en udvidelse af Store Rosenbusk Grusgrav foretog museet en mindre forundersøgelse, hvor der blev udlagt spredte søgegrøfter. Der fremkom ingen spor fra tidligere tider på de undersøgte arealer.

(MNS50297 Store Rosenbusk Grusgrav. Forundersøgelse betalt af bygherren og museet. Kort nr. 6).

Jordvarmeanlæg nær gravhøje

I forbindelse med anlæg af jordvarme nær en række overpløjede gravhøje, foretog museet en mindre forundersøgelse. Der fremkom ingen fund på arealet. (MNS50317 Lyngvej 230. Forundersøgelse betalt af museet. Kort nr. 7).

En sjælden stridsøkse

Museet fik i efteråret indleveret en meget sjælden stridsøkse. Øksen blev fundet ved gravearbejde i en tørvemose nær Lyng i 1940. Øksen kaldes for en mangelkants-økse. Øksen, der er af bjergart, er formet ved såkaldt prikugning og intensiv slibning. Det har



været stort arbejde at fremstille sådanne økser, der anses for at være noget af det ypperste stenarbejde fra den tidlige del af tragt bægerkulturen, omkring 3300 f. Kr. Øksen er sikkert endt i mosen som et offer. Ofringer var meget almindelige i denne periode af oldtiden, hvor man over alt i landet nedlagde store værdier i moser og søer.

Arkæologiske undersøgelser i Fredensborg Kommune

Tørvegrave med fine fund

I forbindelse med fremtidig udstykning i den sydlige del af Asminderød blev et 6,7 ha stort areal forundersøgt. Ved forundersøgelsen blev der påvist bebyggelse og aktivitetsområder med gruber fra romersk jernalder. I et nærliggende mosebassin blev der fundet tørvegrave, som indeholdt fund af keramik og bearbejdet træ, der ligeledes kunne dateres til romersk jernalder. Desuden blev der fundet tørveskær fra historisk tid. Både tørvegrave og husområde blev indstillet til regulær udgravning, som udføres i 2017.

(MNS50254 Højvang II. Forundersøgelse betalt af byherre. Kort nr. 8).



Højvang ved Fredensborg. Tv. er en af tørvegravene ved at blive undersøgt. Th. et lerkar fra jernalderen, der blev fundet i en anden af tørvegravene.

Bygningsrester ved Fredensborg Slot

Ved Fredensborg Slot blev fundamentrester fra 1700-tallet fotodokumenteret. På nordsiden af den eksisterende forbindelsesgang ved trappen til Blå Port fremkom der i forbindelse med gravearbejde fundamentrester i form af tre kælderbuer, søjlefundamenter og rester af en kældertrappe. I det blotlagte murværk kunne der iagttages to forskellige typer af buer. Længst mod øst sås en fladrundbue som mod vest efterfølges af to spidsbuer. Alle tre buer er på et tidspunkt blevet muret til. Der er mulige spor efter en trappe, som fører ned til kælderetagen ved den østligt beliggende fladrundbue. Trappen ligger nord for bygningen med forbindelsesgangen og forløber parallelt med denne. En sådan trappe kan ikke ses på raderingerne i Lauritz de Thurahs "Vitruvius".

(MNS 50295 Lysgård. Besigtigelse betalt af museet. Kort nr. 9).



Spidsbuerne på Fredensborg Slot. På luftfotoet th. er buernes placering markeret med rødt.

Arkæologiske undersøgelser i Furesø Kommune

Sten- og jernalderboplads på Flyvestation Værløse

I efteråret 2015 blev der foretaget arkæologiske forundersøgelser af i alt 10 hektar på den tidligere Flyvestation Værløse. På to afgrænsede arealer blev der fundet spor efter huse samt ildsteder og keramik. De egentlige udgravninger af bopladsfundene blev foretaget hen over sommeren 2016.

Stenalderbopladsen lå vestligt i Sydlejren på det højtliggende terræn umiddelbart syd for landingsbanerne. Her blev der undersøgt spor efter huse, hvor de lodretstillede stolper, der har båret taget, var fikseret med usædvanligt kraftige stenpakninger. Det var nødvendigt med støtte fra sten for at holde tagstolperne på plads i den sandede undergrund. På grund af dårlige bevaringsforhold for keramik har kun dele af et enkelt fint ornamenteret lerkar "overlevet" de ca. 5500 år i jorden.



Jernalderbopladsen lå ligeledes højt, men i den østlige del af lejren, med smuk udsigt over Måløv og Værebros Å. Undersøgelserne viser, at der over en periode på nogle hundrede år lå 10 langhuse med tilhørende småbygninger. Det er endnu ikke klarlagt, om alle langhusene har afløst hinanden, eller om der har været flere langhuse på samme tid. Måske kan spørgsmålet besvares, når der kommer resultater fra kulstof-14 dateringer af forkullede plantedele fra stolpehullerne. Husene fra bopladsen er af en type, der normalt er omkring 1500 år gamle.

Ud over de store langhuse har der været en lille arbejdshytte på bopladsen, et såkaldt grubehus. Fund af en tenvægt, en jernkniv og flere væevægter i grubehuset viser, at det blev benyttet til fremstilling af



Grubehuset på den tidligere Flyvestation Værløse under udgravning.

tekstiler, der var en værdifuld vare i jernalderen. Der er også fundet ildsteder og affald, f.eks. små dele af lerkar, der viser glimt af det daglige liv på bopladsen.

Jernalderbopladsen knytter sig til en række af vigtige fund, der tidligere er udgravet i nærområdet. Fund, der til sammen viser, at landskabet omkring Flyvestation Værløse har været særdeles værdsat i store dele af forhistorien. De tidligere fund tæller bl.a. rigt udstyrede grave fra jernalderen, hvor gravgaverne omfatter prestigeobjekter som drikkeglas og bronzekar importeret fra Romerriget. (MNS50166 Flyvestation Værløse, Sydlejren. Udgravning betalt af bygherren. Kort nr. 10).

Arkæologiske undersøgelser i Gribskov Kommune

Nye udgravninger i den tilsandede landsby Torup

I 2016 blev der foretaget en arkæologisk udgravning af gård "b" i den tilsandede landsby Torup i Tisvilde Hegn. Undersøgelsen blev foretaget som en uddannelsesgravning i samarbejde med Aarhus Universitet. Ved undersøgelsen, som forløb over 4 uger, deltog i alt 10 studerende, en tutor fra universitetet og én fra museet. Undersøgelsen var en forlængelse af undersøgelserne fra 2014. Ved årets undersøgelse blev gårdens faser klarlagt. Ældst var to eller tre huse opført med jordgravede stolper, herefter fulgte to gårde anlagt på syldsten. Alle faserne lå stort set på samme sted. Ved undersøgelsen kunne det også konstateres at én af faserne var en brandtomt. (MNS50028 Torup. Undersøgelse betalt af museet og Aarhus Universitet. Kort nr. 11).

Talrige fund ved Helsingø

Ved forundersøgelse af et 34 hektar stort byudviklingsområde nord for Helsingø blev der fundet talrige bopladsspor, hustomter og kulturlag fra yngre bronzealder og jernalder, en usædvanlig 180 m lang



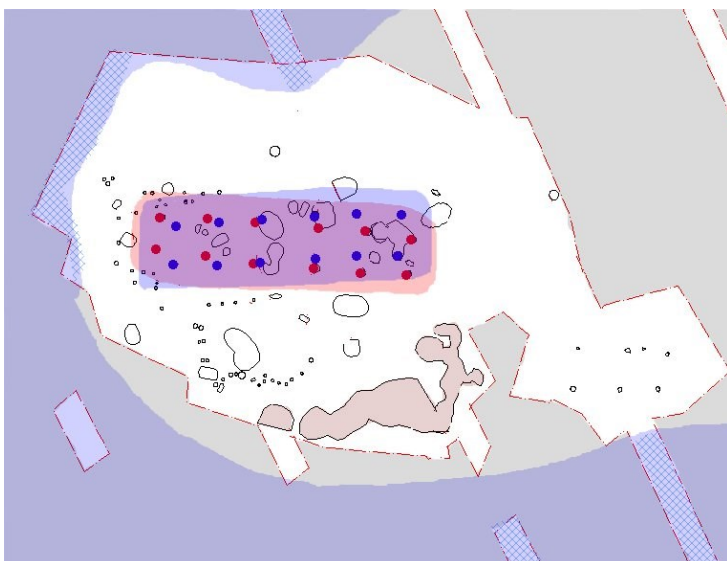
En gård i den tilsandede landsby Torup under udgravning. Apparatet i forgrunden er en feltpantograf, som bruges til at tegne omridset af f.eks. sten i et bestemt målestoksforhold.

grøft fra ældre jernalder, gruber fra tragtbægerkultur, et økseoffer fra enkeltgravskultur, enkeltfund fra dolktid, et dødishul med bearbejdet træ (bl.a. et formodet ard-fragment) samt tre bonde-teglovne fra udskiftningstiden i slutningen af 1700-tallet. I kanten af et stort moseområde fandtes en flækkesejl fra yngre bronzealder, der kan være tabt under skæring af tagrør. Fra yngre bronzealder stammer også flere rækker og klynger af små kogestensgruber (jordovne).

(MNS50183 Bøgebakkegård. Forundersøgelse betalt af bygherre. Kort nr. 12).

En fin jernalderboplads ved Bavneager

Forud for udstykning foretog museet en forundersøgelse af et godt 5 hektar stort areal syd for Gilleleje. På et lille næs i et vådområde blev der fundet en jernaldergård fra romersk jernalder.



Plan over udgravningen ved Bavneager, hvor gårdens to faser er markeret. Gården lå på et lille næs omgivet af våde enge (vist med blå).

Sporene fra gården afspejlede to byggefaser, idet gården er fornyet på samme sted. Gårdsområdet var relativt velbevaret og indeholdt både en hovedbygning og en økonomibygning, en lille indhegning og flere gruber. Jernaldergården blev efterfølgende udgravet.

(MNS50224 Bavneager. Forundersøgelse betalt af bygherre. Udgravning betalt af Slots- og Kulturstyrelsen. Kort nr. 13).

Klokkestøbning

Inden anlæg af P-plads ved Esrum Møllegård blev der udført en forundersøgelse, fordi der her tidligere er fundet slagger fra klokkestøbning i middelalderen. Den formodede nordlige udkant af klokkestøberområdet blev registreret. Dette område kunne friholdes for anlægsarbejde, så det nu er bevaret på stedet.

(MNS50228 Esrum P-plads. Forundersøgelse betalt af bygherre. Kort nr. 14).

Bunkere til nedrivning og formidling

Museet fulgte i 2016 forsvarets sløjfning af omkring 30 bunkere i den østlige del af Gribskov, projektets fase III samt IV-V. For at undgå skader på fortidsminder, diger og højryggede agre ved nedrivningen er de kulturhistoriske værdier markeret i terrænet forud for anlægsarbejdet. Museet har efterfølgende besøgt arealerne sammen med Gribskov Kommune og udført løbende tilsyn med fortidsminderne. I forbindelse med nedrivningen af radartårne på Multebjerg har museets nyere tids afdeling foretaget fotodokumentation. Gribskov Kommune, Naturstyrelsen Nordsjælland og museet arbejder sammen om at bevare udvalgte anlæg, og én bunker søges indrettet som shelter for friluftslivet. Forsvarets nedrivningsarbejde blev påbegyndt i 2015 og forventes afsluttet i 2018. (MNS50232 og MNS50249 Depotområde Gribskov. Forundersøgelser/overvågninger betalt af bygherre. Kort nr. 15).

Middelalder og renæssance under Alme

Ved en forundersøgelse af en byggegrund i Alme landsby blev der afdækket et væld af stolpehuller og gruber, og derfor udpegede museet hele grunden til en videregående udgravning. Udgravningen afdækkede endnu flere stolpehuller, som desværre var ganske svære at få styr på. Det lykkedes dog at få dokumenteret en nord-syd vendt hustomt fra 12-1300-årene. Mellem gruberne gemte der sig en enkelt brønd, men ellers var der hovedsageligt tale om lertagningsgruber. Bebyggelsen tolkes som en del af den middelalderlige Alme landsby.

(MNS50250 Alme Englodsvvej. Forundersøgelse betalt af museet. Undersøgelse betalt af bygherren og Slots- og Kulturstyrelsen. Kort nr. 16).

En lovende boplads fra yngre bronzealder

I foråret udførte museet en forskningsundersøgelse af lokaliteten Tårsbakke. Formålet var at stedfæste en mulig høvdingeresidens, der skal ses i sammenhæng med de kolossale og fundrige lertagningsgruber fra yngre bronzealder, der blev undersøgt på den nærliggende lokalitet ved Persano i 1994. Ved siden af et usædvanligt righoldigt keramikmateriale indeholdt gruberne ved Persano bl.a. sjældne digler fra bronzestøbning. Ved årets undersøgelse på Tårsbakke fandtes et markant bopladsområde fra yngre bronzealder med mindst to hustomter, hvoraf den ene syntes



at være en brandtomt. I brandlaget fandtes med detektor bl.a. en seks cm høj økse af bronze, en såkaldt celt, der som den første i Nordsjælland er fra bopladskontekst. Museum Nordsjælland vil 2017 søge Slots- og Kulturstyrelsens pulje til dyrkningstruede fortidsminder til en samlet undersøgelse af bebyggelsen.

(MNS50300 Tårsbakke, Blistrup. Forundersøgelse betalt af museet. Kort nr. 17).

Middelalderfund i Søborg

Forud for opførelsen af en tilbygning til et 1800-tals husmandssted i det centrale Søborg, blev der foretaget en mindre arkæologisk forundersøgelse. Der fremkom enkelte løsfund fra middelalderen under et 70 cm tykt muldrag. Herudover fandtes skelettet af en nedgravet ko, der må dateres til 1500- eller 1600-tallet. I 2017 vil museet følge anlægsarbejdet.

MNS 50316 Kongsgaden 10, Søborg. Forundersøgelse betalt af museet. Kort nr. 18).

Mange små forundersøgelser

På en række lokaliteter i Gribskov Kommune har museet foretaget mindre, selvbetalte forundersøgelser forud for anlægsarbejde af forskellig karakter, lige fra opførelse af Rema 1000 til ekstra spor på Fredbogård Eventplads. Ingen af disse forundersøgelser har givet anledning til yderligere undersøgelser:

MNS50231 Bavnegårdsvej, Saltrup. Kort nr. 19.

MNS50235 Smidstrupvej. Kort nr. 20.

MNS50236 Danstrupvej 39, Tikøb. Kort nr. 21.

MNS50243 Laugøvej. Kort nr. 22.

MNS50247 Dyrelundgård, Helsingø. Kort nr. 23.

MNS50269 Vestvej 11, Esbønderup. Kort nr. 24.

MNS50274 Fredbogård Eventplads, Græsted. Kort nr. 25.

MNS50305 Maglemose Å. Kort nr. 26.

Privatsamlinger og detektorfund

Museet har i år registreret flere fund i privateje i Gribskov Kommune, bl.a. økser fra yngre stenalder, skubbekværne fra oldtiden og en drejekværn fra vikingetid eller tidlig middelalder. Dertil kommer en større mængde detektorfund.

I 2016 fik museet indleveret i alt 220 detektorfund fra Gribskov Kommune. Af disse blev de 171 indsendt til danefæbehandling på Nationalmuseet. Langt den største del af fundene kommer fra Søborg, Hougård ved Annisse og Hovgården ved Ramløse.

Blandt fundene fra Gribskov Kommune gemmer sig flere treflagede spænder fra vikingetiden, en fin lille celt fra yngre bronzealder og en større mængde mønter fra middelalderen. Dertil kommer et bredt udvalg af diverse genstandstyper fra jernalder og middelalder, hvoraf ingen dog skiller sig ud som særligt fine eller anderledes.

Søborg Sø

I forbindelse med planerne om naturgenopretning i det tidligere Søborg Sø-område har Museum Nordsjælland i 2016 udarbejdet en kulturhistorisk rapport, der beskriver konsekvenserne af

naturgenopretningen i forhold til fortidsminderne i området, herunder blandt andet Søborg Slotsruin, og sporene efter Feilbergs landvindingsprojekt, der vurderes at have international bevaringsværdi. I december blev der derudover udarbejdet en pjece "Mulige kulturværdier ved genskabelse af Søborg Sø", der skal bidrage med oplysninger om formidlingsmæssige værdier i forbindelse med et salg af området til en naturfond.

(MNS50099 Søborg Sø. Rapport betalt af Aage V. Jensens Naturfond. Kort nr. 27).

Arkæologiske undersøgelser i Halsnæs Kommune

Fund fra yngre bronzealder bevares på stedet

Ved en forundersøgelse forud for anlæg af en ridebane blev der fundet en bopladsgrube fra yngre bronzealder, hvori der bl.a. fremkom en flækkekniv. Bygherren og museet blev enige om at flytte den planlagte hestestald en anelse, så gruben kunne bevares på stedet og en udgravning undgås.

(MNS50281 Haldvejen 23, Torup. Forundersøgelse betalt af museet. Kort nr. 28).

Truet køkkenmødding

I forbindelse med weekendtur bemærkede en af museets inspektører, at en af klinterne ved Roskilde Fjord rummer et tyndt lag af muslingskaller og bearbejdet flint. Laget ligger delvist i en nedskredet stykke klint, samt 3-4 meter oppe i den tilbageværende klint. Der blev senere foretaget en lille udgravning af den nedskredne del af laget, og lagets udstrækning i den stående klint blev dokumenteret. Der fremkom desværre ikke daterende genstande i laget trods hjemtagning af flere soldeprøver. Afslagenes grove karakter peger på en datering til yngre stenalder eller bronzealder.

(MNS50285 Gærdesangervej, Lille Kregme. Forundersøgelse betalt af museet. Kort nr. 29).

Melby Kirke

Ved etablering af ny el-ledning til Melby kirke overvågede museet opgravningen. Der fremkom dog intet af kulturhistorisk interesse.

MNS 50310 Melby Kirke. Overvågning betalt af museet. Kort nr. 30).

En lille boplads ved Ølsted

Forud for anlæg af en stitunnel under Frederikssundvej mellem Kregme Station og cykelstien til Ølsted udgravede museet en lille boplads med resterne af et hus samt gruber fra yngre romersk eller ældre germansk jernalder. I én af gruberne fandtes en jernslagge, der kan stamme fra jernproduktion på bopladsen.

(MNS50311 Holmegård. Undersøgelse betalt af bygherren. Kort nr. 31).



Sporene efter de tagbærende stolper i hustomten ved Ølsted er her markeret med landmålerstokke.

Rester af boplads fra bronzealderen

Ved Store Havelse blev der udført forundersøgelse af et ca. 2,5 hektar i forbindelse med udvidelse af grusgrav. Der blev kun afdækket få strukturer fra oldtiden, herunder et par større gruber. Nær et vådområde i udkanten af bopladsen blev der fundet fire kogestensgruber. I en 10-15 meter bred bræmme tæt ved vådområdet blev der registreret et gråt fyldskifte, der sandsynligvis er resterne af et kulturlag.

(MNS50322 Store Havelse Grusgrav. Forundersøgelse betalt af bygherren. Kort nr. 32).

Udkanten af middelalderlandsbyen

I forbindelse med opførelse af et hus i udkanten af Store Havelse foretog museet en udgravning af et ca. 300 m² stort areal. Der fremkom et hegnsløb, stolpehuller og gruber fra middelalderen. Blandt fundene var lidt keramik og en lille tenvægt af bly.

(MNS50330 Hagelsegård. Undersøgelse betalt af grundsælger. Kort nr. 33).

Privatsamlinger og detektorfund

Fra Halsnæs Kommune har museet registreret en økse fra yngre stenalder, som er i privateje. Desuden er der indleveret en række detektorfund fra flere pladser i kommunen. Der er tale om fibler (dragtspænder) fra tiden mellem 500 og 1000 e.Kr. samt en lille bunke mønter fra middelalderen.

Arkæologiske undersøgelser i Helsingør Kommune

Undergrund uden fund

I forbindelse med Helsingør Forsynings udvidelse har museet foretaget flere forundersøgelser i de seneste år. Resultaterne har været sparsomme, og det gælder også indeværende forundersøgelse af et ca. 9700 m² stort område, hvor der ikke gemte sig fortidsminder.

(Energivej MNS50218 Energivej 25. Forundersøgelse betalt af bygherren. Kort nr. 34).

Forundersøgelse af opfyldt dødishul

Forud for boligbyggeri i den nordlige del af Helsingør blev der undersøgt et dødishul. Dødishullet var i moderne tid opfyldt med op til 2,5 m tykke lag. Herunder var der oprindelige sumptørsvslag med bevaret træ, der dog udelukkende var naturligt aflejret. Der blev heller ikke her gjort fund af kulturhistorisk interesse.

(MNS50226 Kingosvej. Forundersøgelse betalt af bygherre. Kort nr. 35).

Moderne forstyrrelser

Ved Helsingør Hospital blev der foretaget en forundersøgelse af et ca. 8 hektar stort areal forud for byggeri. Undersøgelsen viste, at store dele af området var forstyrret af anlægsaktiviteter i form af afgravninger og i nogle områder også efterfølgende opfyldning med råjord og byggeaffald. Der er sandsynligvis tale om aktiviteter i forbindelse med opførelsen af sygehusets bygninger samt ved etablering af helikopterlandingspladsen syd for hospitalet. Dertil kom en del nedgravninger med rør og kabler. Der blev registreret 10 anlæg, der alle blev undersøgt, hvorved det kunne konstateres, at der var tale om spor efter moderne aktiviteter.

(MNS50267 Helsingør Hospital. Forundersøgelse betalt af bygherre. Kort nr. 36).

Affaldslag fra 1400-tallet

I forbindelse med at Scandlines ønsker at etablere eldrevne færger, skulle der nedgraves en ny højspændingsledning gennem det centrale Helsingør. I den forbindelse overvågede Museum Nordsjælland gravearbejdet. Anlægsarbejdet foregik i Sct. Anna Gade, Hestemøllestræde og Sophie Brahes Gade. Der forekom flere steder velbevarede affaldslag. Det ældste af disse lag formodes at være fra 1400 tallet.

Når der foreligger mere præcise dateringer af kulstof 14-prøver, kan lagene belyse byens tidligste udvikling.

(MNS 50308 Helsingør Færgeledning. Overvågning betalt af byherren. Kort nr. 37).



På jagt efter middelalderlige affaldslag i Helsingør.

Ravsmykker fra ældre stenalder

På stranden lige nord for Helsingør fandt mor og datter to opskyllede ravamuletter fra jægerstenalderen. Amuletterne stammer formentlig fra Maglemosekulturen, dvs. fra tiden mellem ca. 9500 og 6500 f.Kr.

Amuletterne blev siden erklæret danefæ af Nationalmuseet. Sagen affødte en helsides artikel i Frederiksborg Amts Avis d. 27. august, og den resulterede i flere henvendelser til museet fra læsere, som også havde fundet opskyllet rav. Der var dog ingen yderligere stenaldersmykker blandt disse stykker.



Arkæologiske undersøgelser i Hillerød Kommune

Udgravninger ved det kommende supersygehus: Fine fund og tørvegrave fra romersk jernalder

2016 var næstsidste sæson på felt 10, det vestligste udgravningsfelt på arealet for det kommende supersygehus i Salpetermosen, syd for Hillerød. Her har det i de senere år været moserne og kulturlagene A450, A560 og A793, der har været i fokus.

I 2015 fik museet konstrueret nogle store sold til soldningen af det resterende materiale fra A450 og A560. Soldningen resulterede i spændende fund, herunder dele af et menneskekranie, perler af glas og rav, en bronzepincet samt masser af dyrekogler og keramik. Blandt keramikken var der et opsigtsvækkende fund af en ornamenteret hank til en kande eller et kar af en type, der kendes fra rige grave på Fyn og Bornholm.



Arbejdssituation fra udgravningerne i Salpetermosen.

Enkelte felter i kulturlaget A560 blev udgravet af nogle af museets frivillige, men ellers blev soldningen varetaget af arkæologerne. A560 havde tidligere vist sig at rumme relativt mange fund, og det gentog sig ved soldningen: hurtigt kom der fine fund i form af fragmenter af benkamme, perler af rav og glas samt en fin hvæssesten. Dertil blev der fundet store mængder knogler og keramik. Der fremkom også en koncentration af skår fra store lerkar, der oprindeligt må være hensat i hel stand, enten som kornsiloer eller som offerkar på kanten af mosen. Skårene er i skrivende stund ved at blive sammenlimet til større kardele.

Moselaget A793 har i de foregående år bidraget med spændende fund i form af tørvegrave med offerrelaterede handlinger. Udgravningerne denne sidste sæson havde til formål at få afdækket



Træredskab fra en af tørvegravene i Salpetermosen – måske en kølle.

omfanget af tørvegrave og få dem undersøgt. Det lykkedes til fulde – samlet er der registreret 41 tørvegrave, som alle blev totaludgravet. Det er samtidig påvist, at mosen ikke rummer flere tørvegrave. I forbindelse med udgravningen er der fokuseret på målrettet udtagning af prøver til naturvidenskabelige analyser, der skal afklare landskabshistorien omkring mosen. Der har desuden været særligt fokus på lyse sten, som har haft en særlig funktion i tørvegravene – måske som markeringer. Endelig blev resterne af et stiforløb registreret i mosens vestligste udkant.

På de øvrige arealer af Salpetermosen Syd er der foretaget afrømning af moselag ved felt 1, hvilket resulterede i en del fund fra tiden omkring 3500 f. Kr., herunder et stort offerkar, en såkaldt mosepotte. Desuden er der foretaget arkæologiske forundersøgelser af vejføringen til og fra det kommende sygehusområde, hvilket resulterede i yderligere bopladsspor fra romersk jernalder, der ligeledes blev udgravet i 2016. I 2017 udestår soldning af kulturlaget A560 samt udgravning af et lille felt med anlæg fra jernalderen. Dertil kommer forundersøgelse og eventuelt udgravning af haverne til de to ejendomme, der ligger inden for det kommende sygehusområde. (MNS50012 Salpetermosen Syd. Undersøgelse betalt af bygherre. Kort nr. 38).

Nogle boldbaner rummer fund, andre gør ikke

I 2016 udgravede museet en boplads fra romersk jernalder med fire store gårde, ovne, kældre og flere fine fund i forbindelse med anlæg af boldbaner ved Brødeskovhallen. I 2016 skulle der anlægges kunstgræsbane på de ældre, eksisterende baner, og museet foretog derfor en forundersøgelse, for at se, om der også her skulle være besvaret bopladsspor under grønsværen. Det viste sig dog, at undergrunden var meget forstyrret, og forundersøgelsen blev hurtigt afsluttet. (MNS50023 Brødeskovhallen. Forundersøgelse betalt af bygherre. Kort nr. 39).

En stenbygget vandmølle med kælder

Ved Favrholm kendes der til en vandmølle fra skriftlige kilder, og møllen er også markeret på historiske kort, bl.a. Original 1 kortet fra 1786. I forbindelse med forestående anlægsarbejder, blev møllen lokaliseret ved en større forundersøgelse i 2014, og mølletomten blev udpeget til udgravning.



Vandmøllens
stenbyggede
kælder.



Trækonstruktionerne i møllekanalen og hjulrenden var meget velbevarede. Tv. ses ydersiden af kældervæggen. Her har møllehjulet siddet.

Udgravningen fandt sted i 2016 og afdækkede flere velbevarede dele af det store produktionsanlæg, som primært skal dateres til starten af 1600-tallet. Blandt de mange bevarede dele var f.eks. en stenbygget kælder, resterne af en smedje og store dele af den træbyggede kanal, som har ført vandet til og fra møllen. I opfyldslagene til kanalen fremkom diverse trægenstande, potter og sko fra tiden mellem 1600 og frem til 1800, hvor møllen nedlægges, og kanalen fyldes op. Der er udtaget en større mængde træ til dendrodatering, som forhåbentligt kan give en mere præcis datering for opførelsen af møllen og senere ombygninger af møllekanalen. Mølleanlægget endte på Slots- og Kulturstyrelsens top 10 over de mest interessante udgravninger på landsplan i 2016. (MNS50035 Favrholt Mølle. Undersøgelse betalt af bygherren. Kort nr. 40).

Ikke flere fund på Stauns hjørne

I forbindelse med opførelse af almene boliger på hjørnet af Østergade og Nordre Jernbanevej i Hillerød foretog museet en mindre forundersøgelse af den ca. 500 m² store grund. Der var tidligere udgravet en grube med pottemageraffald på grunden, men der fremkom ikke yderligere anlæg eller fund, bortset fra fundamenter fra 1800-tallet, som ikke havde arkæologisk interesse. (MNS50084 Østergade 26, Hillerød. Forundersøgelse betalt af museet. Kort nr. 41).

Bopladser fra yngre stenalder og jernalder i Ullerødbyen Nord

I det vestlige Hillerød blev der udført forundersøgelse af et ca. 10 hektar stort areal forud for byggemodning. Forundersøgelsen afdækkede seks områder med bopladser fra yngre stenalder og ældre jernalder, som blev udgravet i efteråret:



Fundene fra udgravningerne ved Ullerødbyen omfatter bl.a. velbevarede spor af et 20 meter langt hus.

Felt 1-3

Udgravning af ca. 10.000 m² med spor af syv huse på flere mindre forhøjninger. Der er tale om en enkelt gård, som i tiden 1-400 e.Kr. kontinuerligt er blevet genopført her. Der blev både udgravet langhuse og mindre bygninger. Udenom og imellem husene lå et væld af gruber, bl.a. nogle større lertagningsgruber. Flere af husene så ud til at være brændte. Blandt disse var velbevarede spor af et 20 meter langt hus med vægstolper, ildsted, ovn og stolpehuller fra indre konstruktionselementer. Det brændte materiale er for tiden ved at blive analyseret. Umiddelbart ser det ud til at indeholde en rig variation af forkullede korn, frø og andre plantedele samt andet brændt materiale, især fra ovnen. Fra samme hus fandtes et fint keramikmateriale. I et andet langhus fandtes stensatte stolpehuller, en konstruktionsdetalje som sjældent observeres i museets ansvarsområde. Ca. 100 m øst for den omtalte bebyggelse fandtes endnu et langhus, som dateres inden for samme periode af jernalderen.

Felt 4

På den østlige del af området ved Ullerødbyen var udpeget et areal med kulturlag og bopladsrester fra overgangen mellem den tidlige og den mellemste del af bondestenalderen. Kulturlaget lå i kanten af et vådområde og op ad en sandet skråning. Laget blev udgravet i et system af kvadratmeterstore felter og rummede et stort genstandsmateriale bestående af flint, keramik og knogler. Der var gode bevaringsforhold for knogler i tørveaflejringerne i vådområdet. Vest for kulturlaget har den tilhørende boplads formentlig ligget, men sporene heraf begrænsede sig til enkelte stolpehuller og mindre gruber. Efterbearbejdningen af fundene er fortsat i gang. Der er med de ganske mange og velbevarede dyreknogeter god mulighed for at få nye oplysninger om bl.a. husdyrhold og slagteteknikker i denne periode.

Felt 5 og 6

Felt 5 rummede spredte spor fra yngre stenalder, men blev nedprioriteret i forbindelse med udgravningerne på felt 4. Felt 6 rummede et lille vådbundsområde med fund af ca. 700 lyse sten, i størrelsen fra 3-15 cm. Stenene synes alle at være deponeret i vådbundsområdet, som er opstået efter fladedækkende tørvegravning i jernalderen. Endnu mangler vi kulstof 14-dateringer af pladsen, men skikken med at lægge lyse sten i moser/søer/vådbundsområder synes at være begrænset til tiden mellem yngre bronzealder og yngre jernalder, svarende til tiden mellem ca. 1000 f. Kr. og 500 e. Kr. (MNS50178 Ullerødbyen Nord. Bygherrebetalt undersøgelse. Kort nr. 42).

En boplads med vid udsigt og velbevarede huse fra yngre stenalder

Ved Solrødgård blev der i 2015 udgravet et kulturlag fra tiden omkring 3500 f.Kr. I foråret 2016 fortsatte udgravningen af arealet nord herfor. På en sandet bakketop fandtes mange og velbevarede rester af den boplads, som formodes at høre sammen med kulturlaget. På bakkens top var der rester af to huse i form af spor af tagbærende stolper og vægstolper. Endvidere var der flere gruber, som primært indeholdt flintaffald og -redskaber. Bakketoppen var stort set omkranset af lavninger og tidligere vådområder, og ned mod disse blev der udgravet mange kogestensgruber. Flere af kogestensgruberne kan dateres til yngre bronzealder ud fra indholdet af keramik (MNS50186 Solrødgård, felt 1. Undersøgelse betalt af bygherren. Kort nr. 43).

Huse, grubehuse og håndværkshytter

Forud for et anlægsarbejde syd for Hillerød blev der foretaget en forundersøgelse af et 34 hektar stort areal. De arkæologiske fund på arealet omfattede gruber fra bronzealderen samt flere områder med bebyggelsesspor fra romersk og germansk jernalder samt, i tilknytning hertil, aktivitetsområder med kogegruber, funktionsgruber og affaldsgruber. Bebyggelsessporene fra jernalderen omfatter mindst 16 huse og omgivende aktivitetsområder beliggende på de lavere forhøjninger på den sydlige halvdel af arealet. Der blev endvidere konstateret huse og grubehuse fra vikingetid samt et større antal huse



Dronefoto af undersøgelsesområdet på Smørkilde Bakke med kilometervis af søgegrøfter.

og mulige håndværkshytter fra middelalderen. I tilknytning til middelalderbebyggelsen blev der registreret aktivitetsområder, herunder områder med funktionsgruber (brønde, ovne og indikation på metalbearbejdning), kulturlag og udsimid i vådområder.
(MNS50197 Smørkilde Bakke. Bygherrebetalt undersøgelse. Kort nr. 44).

Ledningsgravning med få fund på trods af store forhåbninger

I forbindelse med Hillerød forsynings planlagte nedgravning af en serie ledninger inden for et trace i Hillerød SV havde museet anbefalet forundersøgelse af en del af det berørte areal, i alt ca. 4,3 hektar. Baggrunden for at anbefale en forundersøgelse var, at traceet gik tæt forbi eller igennem flere lokaliteter, hvor der tidligere er gjort fund fra ældre og yngre stenalder, fra romersk jernalder samt fra 1500-tallet. Samlet set indikerede både topografi og fund i nærområdet, at der var stor risiko for at støde på skjulte fortidsminder ved det kommende anlægsarbejde. Ved undersøgelsen blev der dog kun erkendt få spor efter bebyggelse og aktiviteter i oldtiden.
(MNS50255 Hillerød SV. Forundersøgelse betalt af bygherre. Kort nr. 45).

Andre forundersøgelser

I Hillerød Kommune har museet foretaget yderligere en række forundersøgelser, som ikke resulterede i fund:

MNS50210 Jespervej, Hillerød. Bygherrebetalt undersøgelse. Kort nr. 46.

MNS50261 Rødkildegård III, Gørløse. Forundersøgelse betalt af museet. Kort nr. 47.

MNS 50301 Hasevej 10, Meløse. Forundersøgelse betalt af museet. Kort nr. 48.

Detektorfund

Markerne omkring Hillerød har afkastet flere detektorfund i 2016, hvoraf de fleste består af de såkaldte borgerkrigsmønter, der stammer fra tiden omkring 1240-1370.

Arkæologiske undersøgelser i Hørsholm Kommune

Vejkiste

Ved anlæg af kloak i Usserød Kongevej ud for Kongevejs Centret stødte gravefolkene på en vejliste fra 1800-tallet. Vejkisten har ført vand under Kongevejen. Vejkisten blev fotodokumenteret af museet, hvorefter kloakgravningen kunne fortsætte.
(MNS 50328 Kongevejs Centret, Hørsholm. Besigtigelse betalt af museet. Kort nr. 49).

Arkæologiske undersøgelser i Rudersdal Kommune

Prøvehuller i græsplænen

I forbindelse med renoveringen af en have ved Østerskov Krat på nordsiden af Maglemeden i Vedbæk udførte museet en lille forundersøgelse i juni måned. En række 0,5x0,5 m store prøvehuller blev gravet i hånden for at for at undersøge, om der evt. havde ligget en stenalderboplads på stedet. Det

var ikke tilfældet, så arkæologerne dækkede pænt hullerne til igen og frigav området. (MNS50286 Østerskov Krat 16, Vedbæk. Forundersøgelse betalt af museet. Kort nr. 50).

En flot lille økse

Fra Vestermose ved Nærum er der fundet en kun seks cm lang økse støbt i bronze – en såkaldt celt. Efter mere end 2500 år i jorden er det fascinerende, at øksen næsten fremstår som ny. Det eneste spor efter tidens tand er en let brunlig patinering af metallets yderside. Celte er små arbejdsøkser, og de var et af de mest almindelige bronzeredskaber i slutningen af bronzealderen. Fra døllens munding, hvor økseskaftet har været fastgjort i celten, ses seks ribber. På celtens ene side ender ribberne i et krumt ornament, der slutter i to oprullede ender. Dette ornament blev brugt i slutningen af bronzealderen på processionsøkser og andre bronzegenstande med stor rituel betydning.



Nyere tid og Lokalarkiver

Indkomster og registrering

Indkomster

Afdelingen for nyere tid følger strategiplanen om en restriktiv linje på indsamlingsområdet. Der er indsamlet en række interessante genstande i løbet af 2016, hvoraf enkelte bliver fremhævet i det følgende.

Gribskov

Museet har overtaget et udvalg af genstande fra to tidligere deponier. Det drejer sig om genstande fra et fiskeridepot fra Frederiksværk og en tidligere privatsamling fra Hundested. Ved samme lejlighed overtog museet et skilt fra pensionatet "Maagen", hvor jødiske flygtninge blev skjult i 1943. "Pension Maagen" lå på Nordre Strandvej 17 i Gilleleje. Pensionen bestod af selve hovedhuset, der havde tre værelser på første sal og to stuer i stueetagen. De tre værelser blev lejet ud i ferisesæsonen, mens familien, der boede i huset, flyttede ud i udhuset.



Ved passiv indsamling, det vil sige ved givers henvendelse til museet, har museet blandt andet modtaget en Husqvarna maskinpistol fra 1938. Maskinpistolen blev fundet af fritidsdykkere ud for fiskeriauktionen i Gilleleje Havn i 2014. Den skulle efter sigende være dumpet i havnen lige efter afslutningen af 2. verdenskrig af en tidligere fiskehandler i Gilleleje, Henning Hansen, der var modstandsmand i Gilleleje.





Lillerød Spånkurvefabrik 1908. Foto fra P.O. Johansson: Fra en tid med spånkurve, 2009.

Hørsholm

I Hørsholm har museet blandt andet modtaget tre malerier med lokalhistoriske motiver. Det drejer sig om to malerier af et ældre hus mellem Usserød Kongevej og Ørbæksvej, og et maleri forestillende det gamle rådhus. Malerierne er desværre uden signaturer.

Hillerød og Allerød

Museet iværksatte i 2016 en indsamling af diverse genstande og materiale til belysning af Lillerød Spånkurvefabrik. Virksomheden var oprindeligt et smålandsk familiedrevet kurvemageri i Örkened i Sverige. Efter 1890'ernes forbud mod løssalg i Danmark flyttede virksomheden permanent til Danmark, hvor den først nedsatte sig en kort tid i Kvistgård og siden permanent på Tokkekøbvej i Allerød.

I 1950'erne blev der stadig solgt omkring en halv million spånkurve i Danmark om året. Fabrikationen ebbede helt ud i 1970'erne, hvor plastik oversvømmede markedet, og siden har det gamle hus og produktionssted i Allerød udelukkende været anvendt til beboelse og kunstnerhjem for en af familiens efterkommere. Kunstneren arbejder naturligvis udelukkende med træ og spåner som materiale.

Det er særligt de klassiske spånkurve, som den lille virksomhed fabrikerede i begyndelsen af 1900-tallet, museet vil tage ind i samlingen. Disse spånkurve var i brug i hele landet, og fortællingen om hvordan en storproduktion af de praktiske og meget anvendelige kurve kom til Danmark fra Sverige, og hvordan de blev lavet, er en familiehistorie såvel som en virksomhedshistorie. Dermed vil en af Nordsjællands ældre små familievirksomheder med karakter af brugskunst blive dokumenteret.

Registrering

Inden for nyere tid er der i 2016 registreret i alt 1464 genstande, hovedsageligt fra Hillerød og Gribskov. For Gribskavs vedkommende er langt størstedelen af de registrerede genstande gamle indkomster, som stammer fra arkivets gamle museumssamling. Der er også genstande, der har indgået i udstillingen i Pyramiden, som først er registreret i 2016.

I Hillerød blev der i 2016 registreret en række større sager, som var henlagt, indtil det store registreringsefterslæb i 2015 var tilstrækkeligt afviklet. Arbejdet med at få registreret genstande, der er blevet placeret i samlingerne uden først at være registreret, fortsatte i 2016 og vil fortsætte i 2017. Omstruktureringen af magasinet, hvor genstande bliver pakket forsvarligt ned og genstandsgrupper rokeres for at skabe bedre plads, har pågået i det meste af 2016 og vil fortsætte i 2017.

Udlån til andre museer

Museets afdelinger i Hørsholm og Gribskov har i 2016 udlånt en række genstande til Fredensborg Lokalhistoriske Museums særudstilling om fiskeri. Det drejer sig blandt andet om fiskenet, fiskerkurv, ålelyster, bødenåde og en model af fiskerbåden "Freja" fra Rungsted. Endvidere har Fredensborg Lokalhistoriske Museum lånt en kane og en model af Galejhavnen i Nivå, fremstillet af to tidligere skoleelever fra Rungsted.

Forvaltning af museumsloven

Hørsholm og Fredensborg kommuner

Museet har længe haft et ønske om at få det indarbejdet som en standard, at bygninger og kulturmiljøer, som forandres, dokumenteres før, under og efter forandringerne – bekostet af bygherren eller den pågældende kommune. I 2016 blev Hørsholm Sygehus således fotodokumenteret i forbindelse med nedrivningen af bygningerne.

I 2016 er fem lokalplaner fra Hørsholm blevet behandlet og museet har skrevet små historiske indledninger til de to. Der er desuden gjort indsigelse mod Tillæg til lokalplan 143, som tillader nedrivning af bevaringsværdige bygninger på hospitalsgrunden. De ældste af sygehusets bygninger



En af de ældste bygninger på hospitalsgrunden i Hørsholm.

blev taget i brug i 1897, og museet argumenterede i indsigelsen for, at bygningerne var et vidnesbyrd om det sygehus, der har dannet ramme om mange borgeres liv og virke, og at de kunne ses som et symbol på byens opblomstring og udviklingen af velfærdssamfundet. Det er på grund af deres kulturhistoriske betydning, at bygningerne var bevaringsværdige. I forbindelse med sagen afholdt museet to foredrag, skrev to artikler til lokalaviserne og en længere artikel i museets årbog. Desværre endte sagen med, at det blev vedtaget at nedrive bygningerne.

Museet har behandlet fem lokalplaner fra Fredensborg Kommune, og postlisterne fra Hørsholm Kommune er gennemgået med 599 sager og fra Fredensborg med 999 sager.

I ca. 15 tilfælde har Hørsholm Lokalarkivs frivillige fotograf fotodokumenteret bygninger, hvor der er indgivet nedrivningsanmeldelse. Disse fotos journaliseres og gemmes i lokalarkivet. Fotos af bygninger beliggende i Fredensborg Kommune sendes til Fredensborg Arkiverne.

Hørsholm Lokalarkivs leder har skrevet fem artikler til Ugebladet om fem bygninger, som Hørsholm Kommune overvejer at sælge under sloganet "Velfærd frem for mursten". En handlede om en af Hørsholms fredede bygninger, kaldet Postholdergården, og blev skrevet, fordi Slots- og Kulturstyrelsen påtænker at affrede den. Formålet med artiklerne var at gøre borgerne opmærksom på, at det kan have konsekvenser for bevaringen af bygningerne, hvis de eksempelvis overgår til privat ejendom.



Postholdergården på Gl. Hovedgade i Hørsholm.

Gribskov Kommune

I Gribskov Kommune er 897 byggesager og fem lokalplaner blevet gennemgået i 2016. En af lokalplanerne omhandlede opførelsen af en ny Rema 1000 i Esbønderup, hvor museet gjorde opmærksom på, at der ved arkitektur, bevoksning og skiltning skulle tages hensyn til bevaringen af Esbønderups gamle landsbymiljø.

Derudover er der arbejdet videre på en sag fra 2015 omhandlende bevaring af bunkers i forsvarskommandosens 139 depot i Gribskov. Projektet er udviklet i samarbejde med Naturstyrelsen og

Gribskov Kommune, og det går ud på at bevare 6-8 bunkers og indrette to af dem til sheltere. Dermed vil der blive skabt et spændende nyt friluftstilbud kombineret med autentisk og lokalt forankret historieformidling, som kan være med til at sikre en betydningsfuld lokalhistorisk kulturarv samt skabe anderledes og nytænkende friluftsliv til gavn for borgere og turisme. Ekstern finansiering ved fondsmidler er nødvendig, for at projektet kan realiseres. Dette bliver der arbejdet videre med i 2017.

Hillerød

I Hillerød har museet gjort indsigelse imod et projekteret byggeprojekt på Møllebrogrunden (Kommuneplantillæg samt lokalplan 415 for boligkvarter Møllebro i Hillerød). I byggeprojektet skulle der gives tilladelse til punkthuse i op til 45 meters højde. Museets indsigelser tog udgangspunkt i, at der med opførelsen af de høje punkthuse ville være en stor risiko for, at Frederiksborg Slot ville miste sin visuelle dominans i bybilledet. Det ville betyde, at slottet ikke længere ville stå som et stærkt vartegn i Hillerød, og at byen dermed ville miste en del af sin særlige historiske identitet. På trods af indsigelser fra mange forskellige instanser i byen blev projektet vedtaget med få, mindre ændringer.

En anden sag har haft museets bevågenhed. Den udsprang af en henvendelse fra Hillerød Kommunes forvaltning vedrørende en sag om nedrivning af et hus på Københavnsvej 27. Huset havde ifølge Slots- og Kulturstyrelsens SAVE-register ikke en høj bevaringsværdi (4), men det viste sig ved nærmere undersøgelse at være bygget og beboet af en af Hillerøds store bygmestre i slutningen af 1800-tallet. Huset er et de tilbageværende "Kielberghuse", opkaldt efter murermester Johan Ferdinand Kielberg, som i 1880-90'erne skød op i kvarteret omkring Helsingørgade og Københavnsvej. Københavnsvej 27 blev bygget i tidens byggestil, historicismen, som er en fælles betegnelse for en europæisk arkitekturstrømning der efterlignede tidligere stilarter. Den sidste del af Københavnsvej, fra enden af Batzkes Bakke hen til broen over jernbanen, blev i 1880'erne bebygget med huse i samme nordisk-historicistiske stil som Københavnsvej 27, og mange af husene blev bygget af murermester Kielberg.



Københavnsvej 27 i Hillerød.

Det særlige ved det endnu eksisterende Kielberghus på Københavnsvej 27 er, at det er det hus, Kielberg byggede til sin egen familie. Huset står som et helt specielt vidnesbyrd om Hillerøds opblomstring i slutningen af 1800-tallet og starten af 1900-tallet. Det lykkedes til alt held at forhindre en nedrivning af Kielbergs hus på Københavnsvej 27. Undersøgelsen blev formidlet i form af en artikel i museets årbog 2016.

Allerød

Der i Allerød Kommune ikke foretaget de såkaldte SAVE-registreringer, hvor bygningers bevaringsværdi er vurderet ud fra nogle bestemte kriterier. Det betyder, at alt undersøgende kapitel 8-arbejde skal laves fra bunden under stort tidspres.

Museet har gjort indsigelser mod nedrivningen af et portnerhus i Nymølle i Allerød Kommune, der antageligt er bygget som Portnerhus i tilknytning til Farum Kalkværk, der fra 1893 gravede kalk i Nymølle. Portnerhuset er noget af det sidste, der er tilbage af Nymølle-beboernes gamle levevej de sidste 3-400 år – kalkgravning og grusgravning. Som sådan er Portnerhuset symbol på dette fag som byen kom af og levede af. Desværre blev det besluttet at nedrive huset på grund af dets indvendige tilstand.

Gravminderegistrering

Afdelingen for nyere tid har ansvaret for den lovpligtige udpegning af bevaringsværdige gravminder i sit dækningsområde. Ved en gravminderegistrering bliver næsten alle gravsteder på en kirkegård gennemgået, og ud fra nogle velbeskrevne kriterier vil museet indstille nogle af gravstederne til bevaring. Derefter foretages et provstesyn, hvor det er provsten, der beslutter hvilke og hvor mange af de indstillede gravminder, der skal bevares for eftertiden.

I begyndelsen af 2016 blev registreringen i Karlebo afsluttet, mens Nivå Kirkegård blev gennemgået i sensommeren.

Lokalarkiverne

Hørsholm Lokalarkiv

Formidling

Den vigtigste del af arkivets formidling er besvarelser af forespørgsler, hvad enten der er tale om personlige henvendelser eller henvendelser via telefon eller pr. mail. Arkivet har haft ca. 160 henvendelser/forespørgsler, hvis besvarelse har krævet undersøgelser i samlingerne.

De fleste henvendelser/forespørgsler drejer sig om slægtshistorie, bygningshistorie, om enkeltstående lokale steder, begivenheder og personer. Hørsholm Egns Museums tidligere leder, Lisbet Hein fortsætter med sine velbesøgte foredrag, hvor hun anvender input fra arkivet i form af såvel fotos som informationer.

Den 20. februar 2015 gik arkiv.dk i luften. Det er en database, hvor over 500 danske arkiver præsenterer deres samlinger på nettet. Det gør Hørsholm Lokalarkiv også. I 2016 har der været 24.336

unikke visninger af arkivets materiale. Det er et stort tal i forhold til, at der har været ca. 22.000 på Museum Nordsjællands hjemmeside. Og antallet af visninger er steget meget i forhold til 2015 på grund af væksten i antallet af registrerede fotos i databasen – herunder i antallet af Hørsholmbilleder.

Registreringer og lignende

Arkivets registreringer udføres hovedsageligt af frivillige som projekter under ledelse af arkivassistenten. Der er blevet registreret og scannet 1281 fotos.

Arbejdet med at registrere den tidligere museumsleder Rosteds arkiv fortsætter. Et tidskrævende men vigtigt arbejde, som varetages af en frivillig.

Et sidste projekt udført af frivillige skal nævnes her. Det går ud på at flytte vore gamle fotos til syrefri kuverter og samtidig digitalisere vore oplysninger om dem, så det i fremtiden bliver nemmere at scanne og registrere dem. I 2016 har den frivillige behandlet 90 journalnumre med et ukendt, men stort antal fotos.

Et nyt men kærkomment arbejde er kommet til, siden arkiv.dk blev lanceret. Eller rettere, et gammelt arbejde er blevet meget større. I og med at så mange mennesker via arkiv.dk har kigget på vores fotos og de dertil hørende data, får vi pr. mail mange henvendelser med kommentarer og rettelser. Det er et tidskrævende, men vigtigt arbejde at tage stilling til disse kommentarer.

Afleveringer

Arkivet har modtaget ca. 100 afleveringer. En af disse skal omtales nærmere. Det konservative Folkeparti har uomtvisteligt haft stor betydning for Hørsholm. Det er derfor vigtigt, at partiets mangeårige formand (1975-88) Jørgen Falkenstein har afleveret partiets arkiv.

Andet

Ved udgangen af 2016 blev arkivets læsesal nyindrettet, hvor der blev indkøbt fire nye fleksible kontorborde med tilhørende stole og lamper. De nye kontorpladser er placeret langs vinduerne ud mod Sdr. Jagtvej, hvilket sikrer et godt lysindfald og langt bedre arbejdsforhold for arkivets besøgende.

Museets lokalarkiv i Hillerød

Nyere tids genstande bliver registreret i systemet Regin under museumsager. Til nogle af genstandene er der tilknyttede arkivalier og fotos, som museet har indsamlet. Hidtil er disse fotos og arkivalier kun blevet omtalt i Regin i forbindelse med registreringen af genstandene og efterfølgende samlet i en arkivkasse med museumssagens nummer. De er med andre ord ikke blevet registreret på anden vis end ved en omtale.

Museumsarkivet i Hillerød gik i 2016 i gang med at registrere disse fotos og arkivalier i databasen Arkibas. For at synliggøre forbindelsen mellem arkivalier, fotos og genstande foretages der en krydshenvisning til den museumssag i Regin, arkivalierne i sin tid er kommet ind sammen med. Arkivkasserne opbevares på magasinet på Bjerggården, og her foretages også den ugentlige genstandsregistrering af fire faste, frivillige registratorer. Det er et stort arbejde, som antageligt vil tage nogle år.

I 2016 offentliggjorde arkivet i Hillerød omkring 1900 fotos og 600-700 kort, som er modtaget fra Teknisk forvaltning i Hillerød, på arkiv.dk. Det er i høj grad er med til at synliggøre museets samling.

Gribskov Arkiv

2016 var et atypisk år for Gribskov Arkiv. Arkivleder Simon Steinfeldt Laursen gik på pension 29. februar, og arkivet var derefter uden formel leder frem til 1. august, hvor Pernille Sonne tiltrådte. I den mellemliggende periode varetog en af arkivets arkivarer § 7-forpligtelserne vedrørende papiraflevering og ekspedition af sager til forvaltning, mens it-afdelingen varetog aflevering af it-arkivalier. Personalet drev i øvrigt arkivet i fællesskab under tilsyn af bibliotekschefen i Gribskov Kommune. En stor del af året har derfor på forskellig vis været præget af det langstrakte lederskift. Der har ikke været iværksat større ændringer eller nye tiltag i den periode, som til gengæld har været en vigtig læreproces for personalet.

Der er ca. 20 faste frivillige, der året igennem har bidraget til arkivets aktiviteter på forskellig vis. Deres indsats omfatter skanning og registrering af billeder, registrering af lokalhistoriske arkivalier samt løsning af "praktiske" opgaver i form af interne flytninger, mindre reparationer osv.

Begivenheder i 2016

1. september skiftede arkivet navn fra Gribskov Stads- og Lokalarkiv til blot Gribskov Arkiv. Bag navneskiftet ligger en strategisk overvejelse om arkivet som en samlet organisation og ikke to separate institutioner i samme hus. Det er lettere for både forvaltningen og arkivbrugerne at forholde sig til ét arkiv, og det er enklere for arkivet at profilere sig som en enhed. Derfor er nærværende beretning heller ikke delt mellem stadsarkiv og lokalarkiv, som det var tilfældet for beretningen for 2015.

30. november var der snigpremiere på arkivets nye hjemmeside www.gribskovarkiv.dk.

3. december åbnede Kulturhavnen i Gilleleje og dermed også den lille udstilling "Kulturhavnen før Kulturhavnen" – om områdets historie – som Museum Nordsjælland og Gribskov Arkiv har udviklet i fællesskab.

22. december var den nye hjemmeside så færdig, at den kunne erklæres officiel. Siden skal fortsat udvikles.

Brug af arkivet

Arkivet har i 2016 behandlet i alt 566 sager, haft 1215 fysiske besøgende, 758 telefoniske henvendelser og 404 følgere på Facebook.

Der har været afholdt to åbent hus-arrangementer for offentligheden.

Samlinger, magasiner og udstillingslokaler

Samlinger

Kassationer

Kulturstyrelsen ser gerne, at museerne skiller sig af med en overflod af genstande, der af den ene eller anden grund ikke er bevaringsværdige. Der kan være tale om meget ødelagte ting af typer, museet i forvejen har flere af, genstande, der er irrelevante for museets samlinger, eller ting, der ikke har lokal proveniens. Der er oprettet lister til samling af emner, der ønskes kasseret. Foreløbig tæller listen relativt få genstande, men der vil blive tilføjet mange flere i 2017. En stor samling meget nedbrudte landbrugsredskaber, der har ligget i mange år i en lade på Bjerggården, skal også gennemgås og registreres med henblik på kassation.

Våben og ammunition afleveret til politiet

På magasinet i Fiskerengen havde der de sidste to år akkumuleret sig lidt våben og ammunition, bl.a. en moderne springkniv og en æske med skarpe patroner, som vi bestemt ikke skulle beholde. I forbindelse med bortskaffelsen af disse ting, viste det sig, at der ikke var synderlig orden i våbentilladelserne på museet – især ikke i Gilleleje. Der blev efter henvendelse til politiet udfærdiget en komplet liste over alle våben på hele museet, og den blev sendt til politiet allerede i februar. Efterfølgende blev de, ting, museet ikke ønskede at beholde, afleveret på Hillerød Politistation. Politiet vil vende tilbage med et tilsyn og finde en løsning på nødvendige våbentilladelser.

Afvikling af deponier

Et par store deponier fra Frederiksværk er blevet afviklet i 2016. En mindre samling bestående af genstande om fiskeri er overført til Museum Nordsjælland. En stor privatsamling fra Hundested, der er kommet til Gilleleje Museum via museet i Frederiksværk, skulle for år tilbage have været omfordelt til flere interesserede museer. Genstandene, der omhandler søfart i al almindelighed, er nu fordelt og sendt til de respektive museer rundt om i landet. En del er blevet på Museum Nordsjælland og er blevet registreret, bl.a. navneskiltet, der ses herunder.



Enkelte mindre deponier er returneret til deres rette ejermænd i forbindelse med nedpakning af museet i Pyramiden: Således er Ramløse-skatten, votivsten fra Helene Kilde og et gammelt byhorn returneret til Nationalmuseet og noget tørveværktøj er tilbage på Landbrugsmuseet i Auning.

Et tidligere deponi fra Søfartsmuseet, bestående af nogle meget fine modeller af fyr, har fået ny status som egentlige lån, der skal fornyes med nogle års mellemrum, så både vi og ejeren har lidt bedre styr på ansvar og omstændigheder for vores genstande.

Magasiner

Fiskerengen

I magasinet på Fiskerengen i Gilleleje blev der i 2016 påbegyndt en større oprydning, inden magasinet skal udvides med et 200 m² stort, indskudt dæk. Udvidelsen er nødvendig for at få plads til de mange museumsgenstande fra den permanente udstilling i Pyramiden i Gilleleje, der nedtages, fordi Gribskov Kommune har solgt bygningen. Oprydningen omfatter alle de genstande, der ikke hører til på et museumsmagasin som gamle montrer og diverse rekvisitter fra gamle udstillinger.

Magasinet på Bjerggården

I løbet af vinteren blev der foretaget en fortætning af det arkæologiske magasin på Bjerggården. Det har frigivet plads til, at alle nye arkæologiske fund fremover kan placeres her (i hvert fald i en årrække), fremfor at de spredes på de øvrige magasiner i Gilleleje og Hørsholm. Alle dyrekogler fra det tidligere Gilleleje Museums arkæologiske samlinger er blevet udtaget fra magasinet, fundanmeldt og transporteret til Zoologisk Museum, hvor de skal opbevares fremover. Dette har ligeledes frigivet plads.

Hestevognsmagasinet

I 2015 flyttede museet 30 hestevogne og kaner og et antal gamle landbrugsmaskiner fra en lade i Ramløse til en lade på Moseholmsvej ved Hillerød. Laden var stillet til rådighed af Hillerød Kommune. I starten af 2016 fik museet besked om, at laden skulle rømmes senest i starten af 2017 i forbindelse



En af de landbrugsmaskiner, der skulle flyttes fra magasinet på Moseholmsvej.

med byudvikling af arealerne. I samarbejde med Hillerød Kommune blev der derfor undersøgt forskellige muligheder for et alternativt opbevaringssted. Valget fandt på en lade ved Bjerggården, hvor museet i forvejen har magasiner. Sammen med Hillerød Kommune blev der lagt en plan for rydning og tætning af laden, så den kan tages i brug i begyndelsen af 2017.

Forinden var det nødvendigt at sortere i vogne og kaner, for der er langt fra plads til det hele i laden på Bjerggården. Efter at have udvalgt nogle eksemplarer til bevaring, henvendte vi os til de folk, der stod bag den oprindelige vognsamling i tilknytning til det tidligere hestevogsmuseum i Laugø. Herfra sagde man ja til at tage nogle af tingene, der ikke var registreret som museumsgenstande, retur. Ved udgangen af 2016 er halvdelen af kanerne og vognene bragt tilbage til Laugø.

Udstillingslokaler

Nedpakning af udstillingen i Pyramiden

Nedpakningen af en store permanente udstilling i Pyramiden i Gilleleje blev påbegyndt i oktober og fortsætter ind i foråret 2017. Det er et tidskrævende arbejde – bl.a. skal mange genstande registreres på ny inden nedpakning.

Når alle de løse museumsgenstande er pakket, kan vi påbegynde nedtagning af forretningsinteriører, lamper og så videre. Der er god plads til, at tingene kan stå i den gamle udstilling, indtil flyttefirma og ny opbevaring er på plads.



Barbersalonen i udstillingen i Pyramiden – før og efter nedpakning af genstande.

Klima og lys-monitoring

Det blev i slutningen af 2015 besluttet, at tilsyn med museets udstillings- og magasinbygninger for fremtiden udføres internt. Der er anskaffet et par klima-loggere, der på skift har været anbragt i museets forskellige bygninger hen over året. Først i det sene efterår fik afdelingen et lux-meter og en uv-måler, så lysintensiteten i f.eks. udstillinger, har ikke kunnet overvåges det meste af året.

Der er udarbejdet et skema til arbejdet, hvori der ikke kun kan noteres de egentlige målinger, men også betragtninger angående rengøring, færdsel osv.

Generelt ser det fornuftigt ud i størsteparten af museet; der er dog enkelte steder, hvor problemer stikker ud. Nogle kan løses relativt let, som afdækning af ovenlys i et magasin, andre må vi se på hen ad vejen og være opmærksomme i hverdagen – som rengøring på vanskelige steder. Klimarapport kan rekvireres.

Vandskade på Nakkehoved Fyr

I januar havde håndværkere ved et uheld slukket for varmeapparaterne i bunden af tårnet, og dette havde standset luftcirkulationen, så fugten drev ned ad væggene og dryppede fra lofter og vindueslysninger. Der var så meget vand, at der stod pytter på trapperne.

Der blev straks igangsat en redningsaktion. Alle museumsgenstande blev fjernet fra tårnet og kørt på magasinet på Fiskerengen for at blive tørret og rensat. Den fornemme samling af bøger om fyr i hele verden, var så fugtig, at bøgernes sider havde slået sig, og der var overhængende fare for, at de aldrig ville kunne åbnes igen, hvis de bare blev tørret. Følgelig var der to medarbejdere, der gennembladede alle bøgerne side for side, for at de kunne tørre uden at klæbe sammen.

I mellemtiden blev tårnet renoveret med ny puds og der blev igen opsat varme så luften kan cirkulere. Genstandene er først kommet retur i november, så det har været en omfattende sag.



I januar drev vandet i tårnet på Nakkehoved Fyr som følge af kondens.

Hærværk på husmandsstedet i Hillerød

Husmandsstedets beliggenhed ved Sophienborg i Hillerød med en skole og et beboelseskvarter som naboer og langt fra museets andre lokaliteter gør stedet udsat for uønskede hændelser. Fra tid til anden er der især børn, der har svært ved at holde fingrene fra stråbeklædningen på fårehuset. De piller stråene ud, så den underliggende rå lerbeklaskede væg bliver blottet for regn. Det kan ødelægge væggen ret hurtigt, så det er vigtigt, at stråbeklædningen er intakt. I april havde nogen ikke nøjedes med at pille en masse strå ud af væggen, der var decideret hærværk med knuste ruder i fårehuset.



Hærværk på fårehuset ved husmandsstedet i Hillerød.

Konservering

De fleste konserveringsopgaver udføres eksternt af Bevaring Sjælland i Køge. Det gælder f.eks. fundmateriale fra museets udgravninger eller væsentlige genstande i samlingerne, der på en ene eller anden måde er ustabile, eller som skal stabiliseres til udstillingsbrug. Lettere konserveringsopgaver udføres internt, det gælder f.eks. stabilisering af keramik.

Forskning

Som statsanerkendt museum har Museum Nordsjælland pligt til at forske inden for sit vedtægtsbestemte ansvarsområde. På det arkæologiske område har Slots- og Kulturstyrelsen endvidere fastlagt særlige standarder, der stiller krav til det forskningsmæssige output, som museets medarbejdere skal levere i form af fagfællebedømte monografier og artikler i nationale og internationale tidsskrifter. Netop kravet til museernes forskning var et af de væsentligste incitamentter til fusionen og dannelsen af Museum Nordsjælland. Efter fusionen har museet udarbejdet en arkæologisk forskningsstrategi for perioden 2015-2018, som er grundlaget for prioriteringen af medarbejdernes forskningstid samt deltagelse i kurser, konferencer og forskningssamarbejder.

Nyt fællesmusealt forskningstidsskrift

Sammen med Rudersdal Museer, Furesø Museer og Helsingør Kommunes Museer udgiver Museum Nordsjælland i 2017 det første nummer af et nordsjællandsk forskningstidsskrift. Tidsskriftet, der bliver internetbaseret, skal gøre det lettere for museerne at få udgivet deres forskning inden for såvel nyere tid som arkæologi. I 2016 er der, sammen med de andre museer, arbejdet med forberedelserne af tidsskriftet.

Forskning – arkæologi

På det arkæologiske område er der valgt tre overordnede forskningsemner:

1. Nordøstsjællands stenalderfjorde
2. Nordsjællands bebyggelsesudvikling i yngre bronzealder og ældre jernalder
3. Renæssance – bebyggelse på landet og i byen

1. Nordøstsjællands stenalderfjorde

I 2016 fortsattes udbygning af databasen med registrering af bopladser fra ældre stenalder. Arbejdet videreføres i 2017.

Der er i 2016 brugt ca. ¾ årsværk på registrering af fund fra stenalderbopladsen Nivå 10 med henblik på senere publicering.

2. Nordsjællands bebyggelsesudvikling i yngre bronzealder og ældre jernalder

I 2016 blev der foretaget en gennemgang og registrering af jernudvindingsrelaterede fund i magasinerne i Hillerød og Gilleleje. Undersøgelsen bygger videre på tidligere undersøgelser af disse fundgrupper foretaget af materialet fra Hørsholm og Fredensborg kommuner (se artikel i årbog for Hørsholm Egnsmuseum 2013). Indsamlingen af materiale og informationer fortsætter i 2017, og er en del af forarbejdet til en forskningsartikel.

Databasen over bopladser fra yngre bronzealder og jernalder udbygges fortsat. Der arbejdes med at få defineret, hvorledes opgørelser over huse skal angives, således at det bliver både brugbart og søgbart. Arbejdet fortsætter i 2017.

I forskningsprojektet om bebyggelsesudviklingen indgår har Jakob Schlein Andersen udarbejdet en artikel om yngre bronzealder i Nordsjælland set med udgangspunkt i det store bopladsfund ved Langhaven, der blev udgravet i forbindelse med udvidelsen af Helsingørmotorvejen. Artiklen omhandler bebyggelsernes karakter og magtstrukturerne i yngre bronzealder. Artiklen udgives i det kommende forskningstidsskrift Gransk.

3. Renæssance – bebyggelse på landet og i byen

Der arbejdes frem mod en publicering af foredragene fra konferencen ”Øresundsbyerne – fra urbanisering til renæssance”, der blev afholdt i 2014. Konferenceberetningen forventes udgivet i 2017.

Der er hen over året lagt meget arbejde i forskningsprojekt *Urban Diaspora*, dels ved udarbejdelse af en artikel om den forsvundne bydel Sanden i Helsingør og dels ved koordinering og deltagelse i møder med de andre deltagere. En status for arbejdet blev leveret i form af en præsentation på EAA ved sessionen ”Entangled migration. The archaeology of diaspora communities in the medieval and early modern world”.

Forskningspublikationer

De i alt fem nationale og to-tre internationale forskningsartikler, som museet skal producere i perioden 2015-2018, vil blive nået med god margen. Med udgangen af 2016 er der publiceret eller godkendt manuskripter til fire internationale artikler, mens tre artikler til danske forskningstidsskrifter er under udarbejdelse.

Ph.d.-projekt

Forskningskravet omfatter desuden enten udgivelse af en monografi eller en ph.d.-afhandling inden for den fireårige periode. Museet valgte i 2015 at igangsætte et ph.d.-forløb for en af museets egne medarbejdere, Pernille Pantmann, der udarbejder afhandlingen *De marginale vådområder? Vådområdernes betydning og udnyttelse som resource- og deponiområde i Nordsjælland fra 0-400 e.Kr. Nye perspektiver på bebyggelsesstruktur og sakrale handlinger*. Afhandlingen tager udgangspunkt i museets udgravninger i Salpetermosen, der foretages forud for anlæggelsen af det nye supersygehus i Hillerød Vest. Ph.d.-forløbet foregår i samarbejde med Ph.d.-skolen og Saxo-Instituttet på Københavns Universitet.

I 2016 blev der lagt ½ årsværk i ph.d.-forløbet fordelt på de første og sidste tre måneder af året. Der blev skrevet på afhandlingens indledende kapitler, som også er godkendt af vejleder, Per Ole Rindel, fra Saxo-Instituttet. Samtidig er der, som en del af ph.d.’en, påbegyndt en videnskabelig artikel om lyse sten, som er en af de fundgrupper, der blev deponeret i moserne.

I forbindelse med ph.d.-forløbet har museet fået 10.000 kr. i støtte fra ”Ingeniør Svend G. Fiedler og Hustrus legat til fremme af botanisk og arkæologisk forskning” til at dække rejseomkostninger.

Konferencer

Museets medarbejdere har deltaget med indlæg på flere inden- og udenlandske konferencer:

Wetland Archaeology Conference i Bradford, England, med indlægget "Sacred and Profane go hand in hand" (Pernille Pantmann).

22nd Annual Meeting of the EAA i Vilnius, Estland. Her med to indlæg: "How do we understand animal deposits from the Roman Iron Age in the Danish wetlands?" (Pernille Pantmann) og "The archaeology of diaspora communities in the medieval and early modern world" (Liv Appel).

Kultur-, naturhistorisk og kunstfagligt orienteringsmøde (ODM). Indlæg om "Ovnfund fra yngre bronzealder og tidlig jernalder fundet ved motorvejsudgravningerne forud for udvidelsen af Helsingørmotorvejen" (Jakob Schlein Andersen).

Forskning – nyere tid

Grundstammen i museets forskning inden for nyere tid ligger i at undersøge og udpege det, som kan betragtes som noget særegent ved Nordsjælland i et kulturhistorisk perspektiv, for dermed at kunne øge forståelsen af hvad der udgør den lokale identitet.

Forskningen udføres af museets fastansatte personale, hvor der i 2016 var to inspektører med ph.d.-grad inden for nyere tid. I 2016 blev der arbejdet videre med følgende undersøgelse:

Nordsjællands velfærdshistorie – nordsjællandsk identitet?

Det overordnede formål med undersøgelsen "Nordsjællandsk velfærdshistorie – nordsjællandsk identitet" er at belyse spørgsmålet, om man kan spore en lokal eller regional variation i holdningerne til velfærdsstaten eller velfærdssamfundet over tid. Det første led i denne undersøgelse er en analyse af, hvorledes velfærdsstatens lokale institutioner og normer udvikledes.

Undersøgelsen har fokus på udvalgte nordsjællandske institutioner i velfærdssamfundet. De udvalgte institutioner fremtræder mere lokalt bestemte end de normer og institutioner, der udspringer af nogle af de statslige politikker, der traditionelt opfattes som velfærdshistoriens kerneområder: fattig, forsorgs-bistandslovgivningen og lovgivningen omkring alderdomsforsørgelse; men selv på nogle af disse områder spiller lokale forhold og normer ind.

Folkeskolen mellem land og by i Nordsjælland

Den første af velfærdsstatens institutioner, der er blevet undersøgt, er den lokale offentlige skoles udvikling hen mod en folkeskole med gratis og lige adgang for alle undervisningspligtige børn. Der har her været fokus på etaperne i denne udvikling, den lokale baggrund og den politiske og sociale sammensætning af de relevante aktører. Den lokale skole er her blevet behandlet som en del af velfærdshistorien.

De vigtigste resultater af undersøgelsen er, at reformerne af det lokale skolevæsen i de to undersøgte kommuner i 1920'erne foregik i bred enighed og som kompromiser på tværs af politiske og sociale

skel og, at skolevæsenet i de to kommuner blev en mellemting mellem den landsbyordnede og den købstadsordnede skole.

Undersøgelsen har udmøntet sig i artiklen "Folkeskolen mellem land og by i Nordsjælland", forfattet af museumsinspektør Hans Jørgen Winther Jensen, som i 2016 blev indsendt til fagfællebedømmelse ved det kommende forskningstidsskrift Gransk.

Formidling

Udstillinger

Udstillingen "Maleren Carl Hanson, en elev af Julius Paulsen"

På Østergade 20 blev vist en maleriudstilling med Carl Hanson (1886 - 1953). Han uddannede sig på kunstakademiet under professor Julius Paulsen. Hanson forsøgte at klare sig som kunstmaler, men måtte efter 1. verdenskrig rejse til Amerika, hvor han levede af at dekorere kirker "malede engle med himmelvendte øjne", som han sagde. Efter hjemkomsten fra Amerika bosatte Hanson sig i 1932 med sin familie i Gilleleje.

Hanson færdedes meget i byen, på strandbakkerne og havnen med sin malerkasse. Der så man ham stå lidt duknakket og klædt i en kort malerkittel ved sit staffeli bakkende på den uundværlige shagpipe. Ingen har vel mere end Hanson skildret Gilleleje i 1930'erne, 1940'erne og begyndelsen af 1950'erne. Han fastholdt alt det på sine lærreder, fastboende og sommergæster satte pris på i det gamle fiskerleje.

I Carl Hansons bedste billeder spores arven fra Julius Paulsen. Hanson formåede at indlægge et sløret lys på en næsten impressionistisk måde. Det var med til at gøre hans malerier populære.

Nordkystens Kunst Triennale 2016

Museum Nordsjælland er en del af Kunsthuset uden Mure. Derfor deltog museet i Nordkystens Kunst Triennale 2016. Titlen på triennalen var "Ukendt Landskab". 23 kunstnere fra ind- og udland blev i 2015 inviteret til art-camp, hvor de fik et kendskab til det væld af historier, som kan ses og opleves i Gribskov Kommune.

Den amerikanske kunstner Yvette Brackman udstillede i Det gamle Hus på Hovedgaden 49 i Gilleleje en installation med titlen "Belonging". Genstandene og miljøet i fiskerhuset dannede udgangspunkt for en fortælling, der relaterede til kunstnerens egen opvækst og forenede fortid og nutid med en opfordring til, at gæsten skulle se sine egne erindringer i et nyt perspektiv.

I det gamle øldepot blev vist en videoinstallation, som omhandlede de familieerindringer Yvette Brackman har haft tæt inde på livet gennem sin jødiske afstamning. Hukommelsen og smerten sidder stadig dybt i kroppen. Videoinstallationen blev købt af Statens Kunstfond.

Jeanette Sætre udstillede på Fyrhistorisk Museum på Nakkehoved. Det skete i tårnet på vestre fyr med en række tegninger og gipsskulpturer inspireret af genstandene i udstillingen. Temaet "Ukendt Landskab" blev fortolket som oplevelsen af en usikker fremtid – et ukendt sted med ukendte restriktioner og ukendte muligheder. Konceptet havde en futuristisk undertone, der passede godt sammen med begrebet historisk hukommelsestab, som kunstneren arbejder med i sine værker.

Kulturhavn Gilleleje

Den 3. december blev Kulturhavn Gilleleje indviet, og samtidig blev museets første lille formidlingsprojekt i det nye hus præsenteret. Under overskriften "Kulturhavnen før Kulturhavnen" blev der via en interaktiv skærm og en tilknyttet montreudstilling fortalt om de kulturhistoriske spor, bygninger og begivenheder, der er knyttet til stedet. Den kulturhistoriske formidling i Kulturhavnen sker i samarbejde med Gribskov Arkiv og Gilleleje Bibliotek.

Udstillingen i Pyramiden

Gribskov kommune besluttede i 2016, at Pyramiden skulle sælges. Museet bestemte derfor, at udstillingen definitivt lukkede ved udgangen af oktober. Beskeden blev sendt ud i pressen. Det gav mange spontane reaktioner fra borgerne. De sidste måneder af udstillingens levetid blev besøgstallet derfor mærkbart øget. De tilstedeværende opsyn måtte bruge meget tid på at forklare, hvorfor udstillingen lukkede.

I Kultursalen blev ophængt bannerne fra udstillingen "Kodeordet var Haabet", der første gang blev vist i 2013 ved 70 års markeringen for jødernes flugt til Sverige i oktober 1943.

Milepæle i Trollesminde historie

Museet har i samarbejde med Hillerød Kommune og Dansk Vejhistorisk Selskab formidlet nogle af kommunens gamle historiske vejsten, som i forbindelse med projektet er blevet opstillet ved indgangen til Hillerød Rådhus ved Trollesminde. Milepælene danner en lille oplevelsesrute, og i den forbindelse har museet blandt andet bidraget med tekster til en folder, ligesom en af museets inspektører afholdt en velbesøgt vandring ved rutens indvielse i marts 2016.

Markeder, museumsdage og andre arrangementer

Æbelholt klostermarked

Klostermarkedet blev i 2016 afholdt den 10. og 11. juni. Det var et godt år for markedet, hvor i alt 1327 lagde vejen forbi, hvilket var omkring 150 flere besøgende end året før. Vejret viste sig da også fra sin bedste side med varme og en svag brise. De fleste aktører på markedet var gengangere fra tidligere år, men med et par undtagelser. Fortælleren Mikkel Langbue var erstattet af en riddertrup, som havde opstillet en lejr, hvor man kunne betragte deres udstyr og se dem træne. Truppen bidrog også med humoristiske ridderslag i ruinens klostergård. Markedet var dette år udvidet med et arbejdende værksted med garnfarvning, bistået og ledet af Klaverfabrikkens Eva Mÿhre. Det var en stor succes.



Igen i år leverede Ramashang musik og gøgl, og mens der var arbejdende værksteder bestående af en ildsmed, pilefletter, håndarbejdere, stenhuggere, bueskytter, middelalderlejr, ikonmaler samt museets egne madboder med middelalderpandekager, sild og pølser og gnavben og drikke som øl og juice. Der var hesteridning og malerværksted for børn, rundvisninger både på ruinen, i klosterets fine have og på klostermuseet.

Museumsdag i Hørsholm

Søndag d. 29. maj afholdt Jagt- og Skovbrugsmuseet og Museum Nordsjælland den årlige museumsdag, hvor mere end 1000 børn og voksne lagde vejen forbi. Årets tema var "jagt". Deltagerne kom vidt omkring i jagtens verden – lige fra de ældste tider frem til i dag. Man kunne opleve sporhunde og jagthunde på arbejde, følge flåningen af et rådyr, høre koncert for jagthorn og se, hvordan flinthuggeren fremstillede sine redskaber for tusinder af år siden. Og så var der masser af aktiviteter for både børn og voksne. Der blev blandt andet malet jagtmotiver fra stenalderen, skrabet hjorteskind og skudt med bue og pil.



Museumsdagen i Hørsholm bød bl.a. på ringridning med trillebørsheste.

Egnsspillet i Gilleleje

Museum Nordsjælland arrangerede i samarbejde med Gilleleje og Omegns Museumsforening 2.-3. juli egnsspil i Gilleleje. Spillet havde titlen "ET SPIL OM SOLEN – sommerglæder i Gilleleje" og handlede om begivenheder, der fandt sted i Gilleleje for 100, 90, 80, 60, 20 og 10 år siden. De enkelte scener fandt sted de steder i byen, hvor de i sin tid foregik. Episoderne blev fundet i Frederiksborg Amts Avis og dannede tillige udgangspunkt for den underholdning med spisning, som sluttede spillet af i museumshaven på Gilleleje Hovedgade 49.

Julemarkedet på Bymuseet i Hillerød – H.C. Andersens eventyrlige jul

Julemarkedet foregik traditionen tro i december måneds første weekend. Museet holdt i år jul som på H.C. Andersens tid med hjemmebagte æbleskiver, varm kakao, eventyr i skolestuen, snedronningens kane, eventyrlige papirklip, juletræ som var pyntet i stilen fra 1850, honningkager og marcipangrise, julehjerter og uldnisser. I Grafisk Museum i kælderetagen blev der trykt nogle af H.C. Andersens pakke-rim, som kunne tages med hjem til inspiration til årets julepakker. I år kunne man opleve 1800-tallets midte, hvor juletræsskikken og de flettede røde og hvide hjerter på juletræet var helt nye, og julen var ved at blive til den familiefest, som vi alle kender i dag. Lidt over 500 gæster lagde vejen forbi denne travle weekend.



Arrangementer på Fyrhistorisk Museum på Nakkehoved

Fortællingen om fyrene på Nakkehoved og dansk fyrhistorie er blevet et populært emne, som tiltrækker mange besøgende. Der kom særlig mange gæster til fødselsdagen den 15. maj og til Fyrenes Dag den 20. august. Til julemarkedet første weekend i advent var pyntet festligt op med hjerter, nisser og alt, hvad der hører sig til. Den store publikumstilstrømning fra byen betød, at julekagerne slap op længe inden lukketid. Flere benyttede lejligheden til at købe julegaver i butikken.

Byvandring i Hillerød

I samarbejde med Visit Nordsjælland har museet arrangeret og afholdt seks byvandring i Hillerød i perioden fra d. 7. juli til d. 11. august 2016 under overskriften "I kongernes fodspor".

Kulturnætterne i Hillerød og Helsingør

Kulturnatten i Hillerød d. 23. september bød på rundvisning i Elværkets store særudstilling om kvindesyntet fra oldtid til nutid og korsang ved Hillerødkoret MAJAZZ. Museets arkæologer viste udvalgte fund fra aktuelle udgravninger.

På Bymuseet på Jægerbakken var der rundvisning om Hillerøds spændende og dramatiske historie og musik af samspilsgruppen "Den Nye Trio" der spillede nordisk folkemusik. Der var også fortællinger for børn ved historiefortæller Kisser (Kirsten Nordkild Poulsen) i skolestuen på 1. sal. De fine maskiner i Grafisk Museum i kælderen kørte ligeledes hele aftenen til ære for besøgende på Kulturnatten.

Et par af museets arkæologer deltog samme aften i Helsingør kulturnat, hvor de fremviste genstande fra udgravninger i byen.

Mølledage i Pibe Mølle

De syv mølledage skabte som sædvanlig stor interesse blandt møllens stampublikum, men flere nye gæster, der tilfældigt kom forbi den markante møllebakke, besøgte også den gamle stubmølle fra 1779. Dansk Mølledag 19. juni gav godt besøg. Her samledes mølleinteresserede landet over om vore historiske møller, der indgår som en vigtig del af den danske kulturarv. Det gør altid indtryk, når publikum står ved foden af Pibe Mølle og ser, hvordan det over 200-årige maskineri med aksler og tandhjul fungerer.

Mølledage og julestue i Ramløse Mølle

De syv mølledage blev som altid et omdrejningspunkt for Ramløse Mølleforenings arbejde. Besøgstillene toppede til høstmøllen med 350. Her blev demonstreret og undervist i tærskning med plejl til stor glæde for ikke mindst de mange fremmødte børn. Julestuen 27. november var stemningsfuld med smuk oppyntning med juletræer og gran. Gæsterne kunne få gløgg og æbleskiver, mens der blev spillet julesange på harmonika. Den fine tradition med besøg fra Ramløse Børnehave i julemåneden fortsatte. Nissen på mølleloftet lod også i år høre fra sig.

”Vild med vand” i Gilleleje

I starten af august blev der i Gilleleje afholdt ”Vild med vand” weekend. Både Fyrlauget og Gilleleje og Omegns Museumsforening stillede op og præsenterede Museum Nordsjælland med en lille stand i Sejlklubben og uddeling af brochurer på torvet og havnen.

Åbent hus på arkæologiske udgravninger

I weekender eller på hverdagsaftener har museet afholdt åbent hus i forbindelse med udgravningerne i Sydlejren på den tidligere Flyvestation Værløse, udgravningen af en vandmølle ved Favrholm samt på udgravninger ved Ullerødbyen ved Hillerød og Bøgeskovgård ved Helsingø.

Arbejdende værksteder

Laugø Smedje

Smedjen holdt åbent i sommermånederne og i efterårsferien, hvor de besøgende, deriblandt mange børnefamilier, kunne følge det gamle smedehåndværk. Under kyndig oplæring af de fire seniorsmede kunne børnene selv prøve sig frem og forme det glødende jern til hestesko og søm, de kunne tage med hjem. Ud over lokale gæster blev smedjen besøgt af mange turister, der på cykel lagde vejen forbi. Trods en kort sæson med en enkel ugentlig åbningsdag havde smedjen knap 400 gæster.



Isefjordsbåden Vilhelm

Efter den sædvanlige klargøring i maj indtog Vilhelm sin vante plads ved kajen i Gilleleje havn. Tavlen ved skibet fortalte om skibets historie, mens medlemmerne af Vilhelms Skibslaug supplerede med information om det gamle sejlskibsmiljø og Vilhelms tid som aktivt fiskefartøj. Programmet omfattede også i år aftenture om mandagen, mens der i weekenderne blev sejlet til havne på svenskesiden, ned langs kysten til Helsingør og sydpå til København. Besætningens formidling på kajen i havnene skabte en bemærkelsesværdig interesse for Vilhelm, udstillingerne i Gilleleje og Museum Nordsjælland.

Foredrag

Museets medarbejdere har i 2016 afholdt 48 foredrag og ture med emner inden for arkæologi og nyere tid. Foredragene har både fundet sted i foreningsregi og som offentlige arrangementer. Museet lægger særlig vægt på de offentlige foredrag, der trækker et stort og bredt publikum.

Skoletjenesten

2016 var et omskifteligt år for museets skoletjeneste. To gode medarbejdere forlod museet, men heldigvis kunne en erfaren kollega træde til, så der stadig var undervisning i alle tre hjemkommuner gennem hele året. I Gilleleje blev udstillingen i Pyramiden lukket i efteråret, og dermed også den undervisning der bl.a. var i Skolestuen. Det er heldigvis lykkedes at finde plads til skolestuen i Østergade 20, og vi kan efter planen igen ringe ind til time omkring påske 2017. Med en ny medarbejder, der ansættes fra foråret 2017, og en ny placering af skolestuen i Gilleleje ser det ud til, at der nu bliver ro til at fortsætte med at udvikle undervisningen i skoletjenesten og tilpasse den Folkeskolereformen til glæde for skolerne i Nordsjælland.

Kontakt til lærerne

Igen i 2016 har skoletjenesten deltaget i forskellige kommunale workshops og møder, som både har skabt kontakt til skoler og lærere i lokalområdet, og som har givet ny viden om undervisningsrelaterede emner. Skoletjenesten har bl.a. været til "Speed dating", hvor lærerne i forbindelse med et seminar kom hen til de forskellige undervisningsudbydere, hvorefter vi havde et par minutter til at sælge skoletjenestens tilbud. Der blev skabt flere gode kontakter – både til lærere som havde forslag til ny undervisning og til andre undervisningsudbydere. Derudover er det vigtigt at skoletjenesten er synlig de steder, hvor lærerne deltager, så de husker, at museet er et godt tilbud i forbindelse med Åben Skole.

Alle skoletjenestens undervisningstilbud er beskrevet på museets hjemmeside. Her er det let at læse sig til indhold, kontaktperson, praktiske forhold mv., som har betydning for besøget. Derudover udsender skoletjenesten et nyhedsbrev til alle grundskoler i tilskudskommunerne med beskrivelser af nye og gamle undervisningstilbud og andre nyttige informationer.

Som noget nyt har skoletjenesten i 2016 bedt lærerne om at evaluere deres besøg. De skal bl.a. svare på spørgsmål omkring hjemmesiden beskrivelse af undervisningen, om besøget levede op til deres

forventninger, hvor de har hørt om undervisningstilbuddet, hvor langt de kan rejse med det klassetrin de har med mv. Svarene skal bl.a. hjælpe os med at gøre vores kommunikation med skolerne tydelig og gøre undervisningstilbuddene bedre og mere relevante for klasserne. Endelig vil vi gerne vide, hvor langt skolerne er villige til at rejse for at få et spændende undervisningstilbud. En oplysning der er vigtig for hvordan skoletjenestens undervisning skal organiseres fremover. Det er endnu for tidligt at komme med nogle konklusioner, da det statistiske grundlag ikke er helt stort nok, men vi vil arbejde videre med evalueringerne i 2017.

Årets undervisning

I 2016 gennemførte skoletjenesten en lang række undervisningstilbud. I alt blev der booket 78 undervisningsforløb på museerne og ude i lokalområderne med deltagelse af 1746 elever (fra 0. – 10. klasse) og 54 lærere. Det er et lavere besøgstal end sidste år, hvilket må tilskrives at udstillingen i Pyramiden lukkede i efteråret, at undervisningen i Hørsholm Lokalarkiv stoppede pga. manglende medarbejdere samt at Fredensborg Kommune trak sig ud af samarbejdet om undervisningen på Stenalderbopladsen på Mortenstrupgård.

I 2016 blev der dog plads til, at skoletjenesten lavede to nye undervisningsforløb i særudstillingen ”Freja og Evas døtre – kvindesyn fra oldtid til nutid” i Elværket i Hillerød. Forløbene var rettet mod udkolingen, som ellers ikke er de hyppigste gæster på museet. Der kom i alt 8 klasser for enten at høre om kvindesyntet gennem hele historien eller for at arbejde med historiebevidsthed og kildekritik.

I år har fordelingen af klasser på de enkelte undervisningsforløb været temmelig jævnt fordelt. Det er især tilbud som de to skolestuer i hhv. Gilleleje og Hillerød, Fyrhistorisk Museum i Gilleleje, juletilbuddet H.C. Andersens eventyrlige jul i Hillerød samt Stenalderbopladsen og Stenalderjægerne fra Nivå i Hørsholm, som har haft 7-12 klasser hver.

I erhvervspraktik som arkæolog

Endnu et nyt undervisningsforløb rettet mod de ældste klasser var muligheden for at komme i erhvervspraktik som arkæolog. En mandag morgen i starten af oktober mødte 10 skoleelever fra hele Nordsjælland og København op på en udgravning for at få mulighed for at afprøve, om en karriere som arkæolog var noget for dem. De første tre dage deltog eleverne i den arkæologiske udgravning ved Ullerødbyen, hvor de udgravede et kulturlag med keramik og flintredskaber.

På fjerdedagen afholdt tre af museets frivillige detektorarkæologer et kursus i brugen af metaldetektor for eleverne. De lærte om både det tekniske, lovgivningsmæssige, om indmåling og registrering af fund samt ikke mindst de uskrevede regler for detektorfolk. Derefter var det ud på en mark for selv at prøve at gå med metaldetektoren. Alle nåede at finde noget, men det var mest sølvpapir, rustne søm og kapsler – og ikke guld og sølv, som alle havde drømt om! Den sidste dag gik med at få mere af vide om alt det andet arbejde en arkæolog laver på museet f.eks. sagsbehandling, udstillinger, fundbearbejdning mv.

Det er første gang, museet afholder et samlet kursus for skoleelever, der gerne vil i erhvervspraktik som arkæolog. Men det bliver ikke sidste gang, for det var en succes for begge parter. Museet kunne tilbyde et bedre forløb og bruge færre ressourcer på det. Eleverne fik et mere sammenhængende



Skolepraktikanter på udgravning i Ullerødbyen ved Hillerød.

forløb med flere facetter af arbejdet, og de fik ikke mindst selskab af andre unge på deres egen alder. I evalueringen fra eleverne var konklusionen, at det havde været nogle spændende dage, hvor de havde lært en masse nyt. De fleste mente dog ikke, at de skulle have en karriere som arkæolog, da det var for koldt og hårdt!

Hjemmeside og sociale medier

Fokus i 2016 var drift af hjemmesiden. Indhold blev løbende udbygget og opdateret. Arbejdet med søgemaskine optimering fortsatte. Nogle menupunkter blev opdateret, specielt 'Om Museet' og kontakt information til medarbejdere blev forbedret.

Hjemmesiden havde i 2016 næsten 22.000 unikke brugere og 30.000 besøg. De mest besøgte dele af hjemmesiden er praktisk information om udstillinger og kontakt til medarbejdere, samt kalender med museets arrangementer.


Museets Facebook side fik 50 % flere 'likes' i 2016, hvor antallet ved udgangen af december var 663. Opslag på siden var primært om forskellige arrangementer og det arkæologiske arbejde.

Rækkevidden af opslag svinger, men i gennemsnit når opslag ud i ca. 700 brugeres newsfeed. Det mest succesfulde opslag handlede om arkæologiske fund, og nåede ud til 3444 brugere. Engagement (dvs. brugere som liker, kommenterer og deler opslag) er ca. 7-8 % af brugere, som får opslag i deres newsfeed, hvilket vil sige at 50-60 brugere i gennemsnit bruger tid på vores opslag. Der blev i 2016 ikke brugt midler på at forøge rækkevidden, så rækkevidden er organisk.

Post Details Reported stats may be delayed from what appears on posts X

Museum Nordsjælland
Published by Louise Engberg · 26 August 2016 · ©

Spor efter huse, ildsteder og keramik. En jernkniv, flere vævevægte og her en tenvægt. Vidnesbyrd om livet for ca. 1.500 år siden. Fund fra udgravning af stenalder- og jernalderboplads ved Flyvestation Værløse. <http://museumns.dk/.../aktuelle-udgravning.../flyvestation-fund/>



3,444 People Reached

130 Reactions, comments & shares

| | | |
|----------------------|----------------------|------------------------|
| 118 Like | 55 On post | 63 On shares |
| 3 Love | 0 On post | 3 On shares |
| 1 Wow | 0 On post | 1 On shares |
| 3 Comments | 0 On Post | 3 On Shares |
| 5 Shares | 4 On Post | 1 On Shares |

267 Post Clicks

| | | |
|--------------------------|--------------------------|----------------------------|
| 60 Photo views | 23 Link clicks | 184 Other Clicks |
|--------------------------|--------------------------|----------------------------|

NEGATIVE FEEDBACK

| | |
|-------------------------|-------------------------|
| 0 Hide Post | 0 Hide All Posts |
| 0 Report as Spam | 0 Unlike Page |

Facebook-opslaget om de arkæologiske udgravninger på den tidligere Flyvestation Værløse nåede ud til 3444 brugere.

Publikationer

Museum Nordsjællands årbog 2016

Museet udgav i november 2. årgang af årbogen "Alle tiders Nordsjælland". Årets udgave præsenterer 13 artikler, der kommer vidt omkring i tid, emner og geografi. Vi bevæger os fra en fjern fortid i bronzealderen og jernalderen over senmiddelalderens danske adelsslægter til Hillerøds arkitektoniske blomstringstid i årtierne omkring 1900, videre til jødetransporterne over Øresund i 1943 og frem til lukningen af Hørsholm Sygehus i 2011. Artiklerne afspejler, at vi på Museum Nordsjælland arbejder med kulturhistorie i bred forstand – fra de ældste tider, hvor mennesket første gang betradte landsdelen, til gårsdagens begivenheder.

Trap Danmark

Museets medarbejdere har i 2016 bidraget med talrige mindre artikler til værket Trap Danmark. Det drejer sig om artikler vedrørende oldtiden, middelalderen, traditioner og fortællinger samt kulturhistoriske museer, lokalhistoriske arkiver og oplevelsescentre.

Anden formidling

Formidlingsplan for Gurre Slotsruin

I samarbejde med Naturstyrelsen og Nationalmuseet udarbejdede Museum Nordsjælland i 2016 det prospekt, som skal ligge til grund for fondsansøgninger om midler til et større formidlingsprojekt ved Gurre Slotsruin. Projektet omfatter bl.a. markering af bygningerne på forborgen, restaurering af ruinen, skiltning og evt. et infocenter. I projektet deltager desuden Helsingør Kommunes Museer, Helsingør Kommune og Kulturstyrelsen.